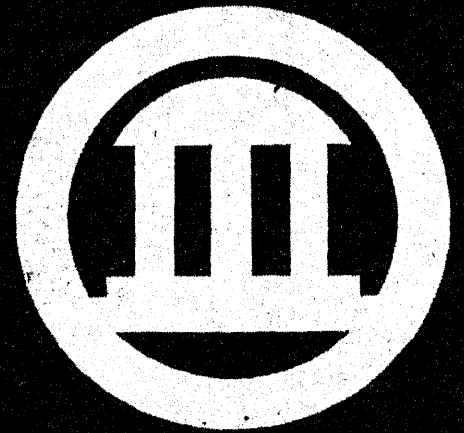

U

LIOPILAS LEHT

9

MIHKLI KUUL 1935

A-S.

TARTU PANK

ASUTATUD 1868. AASTAL

Aktiakapital Kr. 1.000.000.—

PEAPANK

Tallinn, Kinga tän. 1

OSAKOND

Tartu, Suurturg 20

Toimetali kõiki pangaoperatsioonide

VÄÄRTUSTE VALITSEMINE

PAKKIDE HOIUKAMBER

TERASLAEKAD

PANGAÜHENDUS LONDONIS:
THE BRITISH OVERSEAS BANK LTD.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

Akadeemilise aasta algul

Jällegi algab uus akadeemiline aasta. Iga Tartusse saabuv rong toob igast kodumaa nurgast siia noori mehi ning naisi, kes tahavad omandada kõrgemat haridust. Silmad täis ootust ning lootust, palged õhetamas noorusest, nii tulevad nad vanasse *Alma Materisse*. Närtsiva sügislooduse keskel on noorus täis päikesepaistet; elu näib talle ilus, veetlev. Vanem põlv omalt poolt silmitseb armastusega seda mõnesajapealist noorte inimeste hulka. On tunne, nagu oleksid need meie endi lapsed. Meie endi minevik meeldub kõigi võitlustega, lootustega, kui vaatleme neid edasipüüdjaid noori. Kui me kord ülikooli astusime, siis polnud veel Eesti riiki, polnud eesti ülikooli. See kõik on nüüd saavutatud. See, millest me paarikümne aasta eest julgesime ebamääraselt unistada, on saanud tõelikkuseks. Nüüd te noored teate, mille eest te võitlete, mis teid kihutab vaimustusega õppima, töötama, raskusi võitma. Kõik, mis te teete, sündigu *ad maximam gloriam patriae nostrae*.

Noortele on omane vaimustus ja energia. On kõrgeim kunst eluõpuni nooruslikuks jääda vaimset ja kehaliselt. Seda võimaldab korpapärane elu, oma jõu kokkuvõid. Vaimset värskust võimaldab inimeste alaline kontakt teaduse alati uuesti tärkavate allikatega. Teaduslik uurimus rikastab inimese vaimu, avab uusi horisonte, teeb inimese looduse ning rahvaste valitsejaks.

Mitmekesistel kaalutlustel astutakse ülikooli, kuid tähtsaim eesmärk peaks siin küll olema teadus ja selle otstarbekas rakendus. Teaduslik töö nõuab teatud eeldusi. Eeskätt on selleks tarvilikud vastavad vaimuomadused, andekus. Selleks ongi tänava esimest aastat mõnes teaduskonnas peetud sisseastumiseeksameid, et valida välja kvalifitseeritud kuulajaskonda. Kuid andekus üksi ka ei aita, kui õppijal puudub kindel iseloom, püsivus ja tööarmastus. Meil on küllaldaselt inimesi, kes kuidagi ülikooli diplomini on saavutanud, kuid kelle teadmised vägugi puudulikud ja kelle vaimset arengut iseloomustab halvamaiguline sõna „poolharitlane“.

Meie südamlikum soov õppijaile oleks — saage tõsisteks teadlasteks. Tehke püsivat ja põhjalikku tööd. Ärge rahulduge ainult loengutega, need on ainult sissejuhatuseks teadusele, kondikavaks teie teaduslikule tööle. Lugege võimalikult palju oma erialalt, aga ka üldteaduslikud raamatud, eriti ühiskonna- ja ajaloo teaduse alalt, peaksid oma eriaine kõrval igale haritud inimesele olema lugemisvaraks. Pöörduge kirjanduse otsimisel oma õpetajate, professorite, poole, nad annavad teile juhatust, sest töös peab olema kindel süsteem. Kui igat juhuslikku raamatut hakata lugema, siis ei tule tööst suurt välja.

Prægused elutingimused nõuavad inimeselt mitte ainult teadmisi, vaid samapalju ka iseloomu. Noort inimest, kes astub ülikooli,

ootab ees raske võitlus olemise eest ja seda juba esimesist päevist. Inimene on tulnud gümnaasiumist, kus iga ta samm oli ette määratud, kus ta õppis ja töötas alalise järelevalve all. Ülikoolis on ta vaba. Loenguil käimist harilikult ei kontrollita. Professorit nähakse ainult loengusaalis ja eksameil. Vanemad on kaugel, nad ei ulatu nägema, mis pojake või tütreke Tartus teeb. Pole siis midagi imestada, et paljud nõrgema iseloomuga noored osutuvad võimetuiks selle iseseisva elu jaoks. Paljud satuvad õigelt teelt kõrvale. Joomine ja muu kõlvatus, laiskus, võlad ja lõppeks elust pettunud läbikukkunud üliõpilane, see on kurb pilt, mis nii tuttav neile, kes tunnevad lähemalt üliõpilaskonna elu.

Et olla iseseisev, selleks on inimesele tarvis hingelist, moraalset distsipliini, on tarvis arendada enesese kohusetunnet enese, oma vanemate, rahva ja isamaa vastu. On tarvis aru saada, et mida kõrgemale inimene ühiskonna redelil tõuseb, seda suuremad on nõudmised tema vastu. Üliõpilaskonnast võrsub rahva vaimne juhtkond. Üliõpilane olla, see tähendab kehastada rahva ning riigi lootusi. Isamaa lootus, *spes patriae*, seisab Soome üliõpilasmaja üksel. See pealkiri iseloomustab tabavalt seda, kes peab olema üliõpilane.

Üliõpilast peab kasvatama, tal peab olema juhatajaid, et temast võrsuks kasvatatud kultuurinimene. Selleks on tarvis kärpida tema iseloomust egoistlikke jooni, ta ei tohi olla kar-

jerist, kes mõtleb ainult oma mõnule ning hüvangule. Ta peab olema patrioot, ta peab tundma oma osa ning tähtsust üldises rahvuslikus organismis. Tal peavad selged olema sihid, mille eest ta võitleb. Ta peab oskama kaitsta oma rahvuse ja riigi huve igas olukorras. Ta peab olema iseteadlik Eesti kodanik. Sellest kasvatustööst suudab ülikool ainult teatud osa oma peale võtta. Tähtsaim osa sellest langeb aga üliõpilasorganisatsioonidele, vilistlaskogudele ja akadeemilistele teaduslikele ühinguile.

Meie üliõpilasorganisatsioonid ise on alalises arenemises. Terve eesti rahva ajalugukajastub üliõpilasorganisatsioonide ajaloos. Meie üliõpilasorganisatsioonides on arenenud rahvuslik mõte, on kujunenud rahvuslikud sihid ja ideaalid. Selle kõrval on teine ülesanne, mis nad aastakümnete jooksul auga on täitnud, on olnud üliõpilaste kasvatatus, distsiplineerimine. Eesti organisatsioonid on oma kasvatustöös esikohale seadnud üliõpilase sisemise arengu, iseseisva isiku kasvatamise, individualisti arendamise, kuid sealjuures on üliõpilasele alati sisendatud, et tema tegutseb rahva ning isamaa huvides, et need huvid seisku tal elus esikohal.

Akadeemiline aasta on alanud. Tõsine ja mitmekesine töö ootab noori.

Selleks jõudu!

T. Grünthal.

Meie üliõpilasorganisatsioonide

kujunemisest, omapärast ja ülesandeist

I.

Juba praeguse Euroopa ülikoolide hälliaegul, esimestes keskaegsetes ülikoolides Itaalias, elu enese vajadustel tekkisid üliõpilaste ühingud, kuhu koondusid teatavalt maalt ja rahvusest päritolevad isikud. Seesugused ühingud — „nationes“ — olid loomu- ja looduspärase keskused, millistes üliõpilased üksteist tundma õppisid, kontrollisid ja vastastikku kas-

vatasid, rääkimata muudest ülesannetest, mis nõi ühinguil keskaegses ühiskondlikus korras oli täita.

Hiljem sajandite jooksul on ülikoolide seemine struktuur oludele ja vaadetele vastavalt muutunud. Ka üliõpilaste endakorraldused on aegade jooksul mitmeti erinenud, sidudes üliõpilasi vahel lõdvemalt ja vahel lähemalt. Põhiülesanne enda tundmise, endakontrollimise ja

endakasvatamise suhtes, vaatamata aegade muutustele, on jäänud ikkagi püsima.

Tartu ülikool oma veneaegsel uuestiellumisel esialgul võrdlemisi heatahtlikult suhtus üliõpilaste endakorraldamise võimaldamisse. Sel ajal saabusid üliõpilasorganiseerumise vormid, mis ühel või teisel määral edasi elavad tänaseni.

Siiski hiljem, vene aja lõpul, hakati selles suhtes tegema suurenevaid takistusi. Püüdeks oli kogu üliõpilaskonda korraldada ametliku järevalve kaudu. Sise-Venemaa ülikoolides seesugune talitusviis andis ametlikkudele püüetele sootu vastupidiseid tulemusi. Avaliku tegevuse, ametliku mittesallimise tagajärjel arenes üliõpilaste põrandaalne tegevus, milleni ei ulatunud ülikooli ega ka üldriikliku politsei kontrolli. Nõnda üliõpilaste salajased organisatsioonid mitte ainult ei püsinud, vaid hakkasid arendama riigivastast tegevust, muutudes keskkohadeks ning taimelavadeks revolutsioonilisele liikumisele ja käärimistele.

1905./6. aasta vabamad tuuled töid muudatuse ka ametlikus suhtumises üliõpilaste organisatsioonidesse Vene riigis, peale muu ka Tartus. Elu oli näidanud, et akadeemilise noorsoo ametlik kontroll ja omavaheliste organisatsioonide keeld oli andnud vastupidiseid tulemusi ning seepärast jälle lubati omavaheliste organisatsioonide tegevust.

Eesti vabariigi aegsel Tartu ülikooli uuestisünnil on võrdlemisi vabaks jäetud üliõpilaste endi organiseerimine. Tulemuseks on olnud üliõpilaste organisatsioonide võrdlemisi rohke kasv ja areng Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli juures, nõnda et suurem osa üliõpilaskonda on organiseerunud omavahelistesse ühingutesse.

II.

Vanas rootsiaegses Tartu ülikoolis oli viisiks, et noorte üliõpilaste suhtes, seoses nende vastuvõtmisega akadeemilisteks kodanikeks, pandi toime eriline toiming, mida nimetati „sarvede löömiseks“.

Toiming seisis selles, et noorel üliõpilasel löödi maha või tõmmati ära temale kunstlikult selleks juhuks külgesootud sarved. Ka praeguse

ajani on jäänud selle toimingu mõte sõnaliselt püsima, avaldades üliõpilaste jaotuses „metsikuteks“ ning „organiseerituteks“.

„Metsiku nimetuses ning „sarvede löömise“ toimingus on sümboliseeritud väljendatud sügav mõte akadeemilise kodaniku vaimu ja iseloomu ümberkujundamise suhtes.

Ülikool kui õppeasutis saab peamiselt arendada oma kasvandikkude intellekti, teadmiste hulga suurenemist, teadmiste klassifitseerimist ja vastava mõtlemisviisi kujundamist. See kõik on see, mille tõttu valmivad sellekohased eriteadlased, kes oma erialaliste teadmistega ja oskustega saavad olla kasulikud nii vastavate elunähtuste korraldamisel kui ka teaduste edasiarendamisel.

Ent ometi ülikooli töö ja mõju ei oleks küllalt täielik, kui see piirduks üksinda oma kasvandikkude intellekti arendamisega. Igal inimesel, vähemalt läbilõikeinimesel, on peale tema mõistuslikkude omaduste otsustava tähtsusega tema kõlblas ilme, tema iseloomu algjooned ning kalduvused. Selle kõlbla külje ja iseloomu omaduste järgi meie kõige pealt hindame inimest kui isiksust, pidades teda harituks või harimatuks, arenenuks või arenematuks, ühiskondlikuks või ebaühiskondlikuks.

Pole kahtlust, et inimiseloomu kõlblas küljel on mitte vähema, vaid sagedasti suuremgi tähtsusega kui intellekti anded. Kui hüpoteetiliselt kujutleda inimest, kellel intellekt oleks arenenud, ent kõlblad omadused kadunud, siis võiksime seesugust isikut kooskõlas Aristotelese arvamusel pidada küll kõige õelamaks olevuseks maailmas.

Seepärast on arusaadav, et ülikoolis olles iga akadeemiline kodanik vastavuses oma intellekti arenemisele peab tõsiselt hoolitsema ka oma kõlbla isiksuse kujundamise eest. „Metsiklus“ ning „sarvedesolemine“ peab kõrvaldama ülikooli stuudiumi vältel ka kõlbla isiksuse suhtes.

Ülikool kui seesugune oma konstitutsioonilt ja ka oma laadilt ja ülesannetelt ei saa kuigi suurel määral tegev olla oma kasvandikkude kõlbla isiksuse eest hoolitsemisel. Mineviku kogemused näitavad, et kui ülikool, või mõni

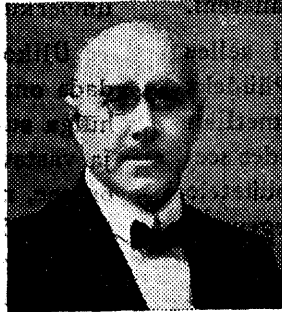
Dotsent Karl Müller †

In memoriam

Esmaspäeval, 9. sept. lahkus jäädavalt meie hulgast õigusteaduskonna majandusteaduse osakonna dotsent Karl Müller, piinrika haiguse tagajärjel, mida kadunu põdes juba kauemat aega. Dotsent K. Mülleriga kaotas meie ülikool ühe oma vanematest õppejõududest, kes pea-aegu Eesti ülikooli algusest peale on innukalt kaasa aidanud meie kõrgema majandusteadusliku hariduse väärikale kujunemisele.

Karl Bernhard Joosep Rudolf Müller on sündinud 7. (19.) mail 1877. a. Kuressaare linnas. Lõpetas 1900. a. kevadel Kuressaare gümnaasiumi ja astus sama aasta augustikuus Riia politehnikumi kommertsosakonda, mille lõpetas 1904. a. kommertskandidaadi I järgu astmega (cand. rer. merc.). Olles Simbirski kommertskoolis kaubanduslike ainete ja saksa keele õpetajaks, sooritas ta 1915. a. Kaasani ülikooli katse-

komisjoni ees saksa keele ülemkooli-õpetaja eksami. 1908. a. alates on kadunu raamatupidamise lektoriks Simbirskis „Haritud kaupmeeste

ettevalmistamise kursustel“ ning kohetuksperdiks kuni 1918. aastani, mil põgenes Vene kodusõja keerisest Riiga, kus oli 1919. a. lõpuni Riia politehnikumis (Baltische Technische Hochschule) raamatupidamise ja kaubandusliku kirjavahetuse dotsendi kohustetäitjaks. Samal aastal sõitis kadunu Saksamaale, kus tutvunes kahe aasta jooksul kaubanduslike ainetega ning õpetamismeetodiga Berliinis, Hannoveris ja Hildesheimis, erilist huvi tundes suuremate käitiste

ja vabrikute raamatupidamise vastu. Eesti ülikooli teenistusse astus kadunu 20. veebruaril 1922. a., mil ta valiti raamatupidamise ja kaubandusliku kirjavahetuse õppekohale dotsendi kt.-ks. Sama aasta sügissemestril tehti kadunule ettepanek lugeda ka eramajandusteadust. 1928. aastal valiti ta sama õppetoolile dotsendiks, kus ta seni töötas kohustetäitjana, ühtlasi tehti kadunule ettepanek lugeda bilansside teooriat ja saksa keele kirjavahetust.

Kadunu võttis elavalt osa ülikooli tegevusest, olles korduvalt teaduskonna sekretäriks ja abisekretäriks ning kuni viimase ajani tegelikkude majandusteaduste seminari juhataja kt.-ks ja ülikooli nõukogu liikmeks. Kadunut tundsid tema õpilased töises ja õiglase teadusmehena, kusjuures peab eriti märkima, et alati valitses kõige südamlikum ja otsekohesem vahekorid kadunu ja üliõpilaste vahel.

teine ametasutus seda oma ülesandeks ka seaks, siis see muutuks kroonuliseks järelvalveks ja ametlikuks juhtimiseks, ilma et see kuidagi tunduval määral saaks mõjustada kasvandikkude seesmisi töökspidamisi ja käitumise põhimõtteid ning viise.

Ülesanne lasub üliõpilasorganisatsioonidel. Need on kutsutud kõlblalt kasvatama, arendama ja kujundama oma liikmeid sellisteks, et nad igal pool ja igal ajal võiksid esineda mitte ainult intellektuaalsete oskuste kandjatena, vaid ka sotsiaalselt ning kõlblalt võimalikult täiuslikkude isikutena.

III. Üliõpilaste organisatsioonide roll

Eesti üliõpilaste organisatsioonide seesmises korralduses võis Vene aja lõpul märgata erinevuse tendentse. Need avaldusid ühelt poolt selles, et nn. korporatiivses liikumises teisti rohkem saksa eeskujude äärmise teedel, n. n. selside liikumises, eriti väljaspool Tartut, oldi aga

sügavalt vene mõjustusel. Siiski ka sel ajal objektiivsel vaatlusel võis kindlaks teha, et juba oli suurel määral kujunenud eesti omapäraseid jooni eesti üliõpilaskonna organiseerumise üldtunnustena. Võõrastel mõjutustel need eesti omapärased jooned vististi ei oleks küll saanud täiel määral avalduda. Seda enam on need Eesti vabariigi ajal saanud vabalt toime tulla.

Kõigepealt on üliõpilasorganisatsioonid rohkem ja rohkem hakanud rõhku panema oma liikmeskonna kõlblale kasvatamisele. See tendents on sedavõrd tähtis ja tugev, et ka needki organisatsioonid, kes varem olid selles suhtes enam-vähem ükskõiksed, on sunnitud olnud oma seesmises korras tegema vastavaid muudatusi ja täiendusi. Organisatsioonid, kes seda ülesannet ei ole jõudnud tarvilisel määral täita, on sunnitud olnud ise endid likvideerima või neid likvideeriti.

Seda joont tuleb seega pidada üheks iseloomustavaks ja põhjapanevaks kogu eesti

Signe Tiedemann †

In memoriam

Vaid lühikesi üliõpilasaastaid viibisid meie keskel, kui lahkusid varakult siit tuulte hoida ja päikese kaitsta. Eelsügisel valmis ilus kandsime Su viimsele teele. Liiga kiiresti jõudsid lugeda elu ja surma seaduse. Üksipäinis see, kelle juurde ruttasid nii varakult, teab — milleks see hea on. —

Kaasvõitlejana, concoetorina tundsin Sind elurõõmsa ja alati-usaldetava sõbrana. Oma kontaktileidva loomusega sobisid lähemate ning kaugematega. Kogusime Sinus pidevalt seda sirgjoonelist kindlust ja avarust, mille pärand Sa oma koduranna kargetelt tuultelt. Merest-kasvanuna kulgesid loomulikkuse ülilaid radu.

Olid puhas südameilt ja hingelt. Olgu puhtad ka sinu mä-

Sündis 14. septembril 1910. a. Lõpetas 1929. a. kevadel Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi. Sama aasta sügisel astus E. V. Tartu Ülikooli õigus-majandusteaduskonda, organiseerudes ühtlasi korp! Filiae Patriesse.

Suri 17. augustil s. a. Rahumäel, maeti 20. augustil Käsmu.

lestused, mida võiksime korjata meiegi „kui lilli kevadiselt niidult“.

Olid kaasvõitleja, kes veel surmaeelses võitluses mõtlevad teistele. Nüüd on sellel lõpp. Sinu koht sõpraderingis on asendamatu tühj. Meile on jäänud suur valu ja lein.

Lõikuskuu õhtupäikeses pidime jätma Sinu igaveseks Viruranna kivisesse pinda. Mitmest põlvest merimehe tütreks olid kokkukasvandanud selle kivise pinnaga. Su igatsus kandis Sind ikka Käsmu kodulahele. Sinna sünnipaika jätsime Sinu nüüd jäädavalt. —

Armas concoetor, olgu Su lihtne kodukabel kivise lahe ääres lähemal sellele tööle, mida otsisid oma lühikeses elus.

Eti Sirg.

üliõpilasorganisatsioonide kujunemisel. Eelpool on selgitatud, et see joon on ka kõigiti põhjendatud, vajalik ja ehuline.

Endakasvatamise printsiip ei leia aga tarvilisel määral teostamist, kui ei toimu organisatsioonide liikmete vastuvõtmisel kontrolli ning siseelus teatav vanemsuse printsiip. Huvitaval kombel ka see joon on eesti üliõpilasorganisatsioonides järkjärgult kasvanud, seejuures nõnda heogsalt, et see praegu organisatsioonide valdavas enamuses on muutunud enadastmõistetavaks. Mida enam aga liikmeskonna vastuvõtmise kontroll kõveneb ja vanemsuse printsiip leiab õiget ja otstarbekohast teostamist, seda suurema tähtsuse omavad üliõpilasorganisatsioonid eesti haritlaskonna kasvatamisel ja eesti natsiooni kultuurilise ühiku kujundamisel.

Seda joont ja vastavat ülesannet tuleb organisatsioonidel täie tõsidusega kanda ja alati silmas pidada.

Kolmandaks iseloomustavamaks jooneks eesti üliõpilasorganisatsioonidele on see, et nad seisavad lähemas seoses oma endise tegevliikmeskonnaga, s. o. vilistlastega. Seesugune seos vanema ning kasvava põlve vahel on suure ja kultuuriselt asendamatu väärtusega. See väärtus on aga siis vaid täielikult teostatav, kui vilistlaskond ning tegevliikmeskond, s. o. üliõpilased, töötavad vajalikus kontaktis.

Lõpuks on aga eesti üliõpilasorganisatsioonide ühiseks jooneks sügav rahvuslikkus. Veneaegses olustikus see joon tähendas eeskätt teatavat vastuolulikkust kõigele võõrale ja oma rahvuse säilitamist. Omariikluse oludes õige rahvuslikkus tähendab aga ühtlasi tõelist selektsiooni selles mõttes, et õigele kohale õiged inimesed leitakse ning ette valmistatakse.

See viimati tähendatud ülesanne on meie rahva ja riigi säilitamise ja edasiarendamise seisukohalt otsustava tähtsusega tegur. Mulle

Üliõpilaskondlik programm ja tegelikkus

Üliõpilaskond on viimasel ajal olnud mitmel korral kallaletungide märklauaks. Need kallaletungid on olnud nii sihilikud, ekslikud või iganenud, et iga meie akadeemilist elu ligemalt tundja nende kohta võis võtta seisukohta ning et üliõpilaskonnal endal ei olnud tarvidust neile vastama hakata. Et aga praegusest eesti ülikoolielust eemalseisjale anda selgemat pilti muudatustest ja ümberhinnangutest, mis aset leidnud meie üliõpilaselus viimasel kümnendil, — siis ei ole mitte tarbetu kõnelda kaasaegsetest üliõpilaskondlikkudest ideaalidest ja realiteetidest.

Kõige pealt konstateerigem, et eesti üliõpilaskondlik programm eriti viimase viie aasta jooksul on osutanud pidevat tendentsi muutuda ekstensiivsest — intensiivseks. Kuna üliõpilaskonna algastatel igasugune välistegevus oli huvi keskpunktiks ja isegi sisemisi, oma üliõpilaskonna küsimusi käsitati representatiivsuse seisukohalt, siis on viimasel poolkümnendil maad võtnud sootu ümberpööratud seisukoht. Kõige ilmekamalt kajastub see sihtide ja kalduvuste murrang üliõpilaskonna suhtumises pidustustesse. Kuna 20-te aastate lõpul korraldati Tartus hiilgavad üliõpilaspäevad ja ühe külaliskoori ainsaks vastuvõtupäevaks kulusid üliõpilaskonna summasid 50.000 marka, jõudis endasseulgemine ja vastumeelsus välise eelaa suhtes neli-viis aastat hiljem säärasele haritipule, et üliõpilaspäevi ja isegi toetusnädala ettevõtteid korraldati suurima kokkuhoidlikku-

sega, otse nagu ainult Edustusele endale¹⁾. Peamiselt oli see muidugi majanduskriis, mis nõnda kajastus üliõpilaskonnas, — ühtlasi aga ka täielik seniste harrastuste revideering veendumuse muutumise tõttu.

Oluline on just see sisemine ümberorienteerumine, mitte tema esimeses hoos toimunud liialdavad avaldused. Kuna oma riikluse ja oma-ülikooli algaastate üliõpilane teatavas lapselikus härratsemisvaimus „fassaadi“ kujundas, kadus see kalduvus viimase viisaastaku jooksul nii täielikult, et nende ridade kirjutaja juba mitu aastat tagasi kuulis viimast korda kõneldavat „bursch-härrasmehest“, kui kehtivast ideaalist. Seegi viimane mohikaanlane on vahepeal kurvalt lõppenud võltsvekslite ja kuritarvituste karil, nagu enamik neid, kümne aasta eest härrandlikke ja lõbusaid „studente“ peamiselt on jäädvustunud ainult — protestitud vekslite raamatus.

Kaasaja üliõpilasele on see mentaliteet võõras. Kui mõni kaasvõitleja ka jätkab oma eluviisides neid väljasurnud traditsioone, siis ikkagi pool-häbelikult, ilma selle uhkeldava ja demonstriativse põhjenduste-taotluseta. Nii tulevi-

1) Kokkuhoidlikkuses mindi nii kaugele, et isegi sissetulekute hankimiseks toimepandavad üliõpilaskonna peod korraldati äärmise lihtsusega — suuremate ülejääkide saamiseks. Tegelikult kujunes paraku see kalkulasioon ekslikuks — korralduse ebahuvitavuse tagajärjel sulas osavõtt. kokku ja üliõpilaskonna ülejääk oli väiksem kui uhkelt korraldatud pidude puhul.

näib, et Eesti omariikluse päevil nii mõnigi kord ei oli seda tegurit tarvilisel määral, võib olla, silmas peetud. Liigselt veel on seistud veneaegse olustiku mõtteringis. Võib kindlasti öelda, et üksnes siis üliõpilasorganisatsioonid saavad lõplikult ja täielikult oma ülesandeid täita, kui nad viimati mainitud ülesande suhtes endid tunnevad mitte üksnes oma enda ülesannete teostajaina, vaid suurema ja ülevama ülesande teenistuses seisvaina.

Nii võib märgata, et vaatamata mõningaile erinevustele eesti üliõpilasorganisatsioonidel on arenenud ja kujunenud otsustavaid ühiseid põ-

hijooni. Ühtlustumise tendents on selles suhtes haruldaset silmapaistev.

Niisugustes oludes kõik eesti üliõpilasorganisatsioonid nähtavasti rühivad eelmainitud „metsiksuse“ vähendamisele ja kultuursuse kujundamisele rohkem ja rohkem.

Sellelt seisukohalt vaadatuna võib olla ühes ja teises suhtes tuleb teha mõningaid korrektuure, nagu seda seninigi on tehtud. Haruldaset omapärane oleks aga mõttekäik, mille järgi ajaloolisi kogemusi arvestamata peaks tahetama senist arengut murda.

Tartus, 11. sept. 1935. a.

Jüri Uluots.

kus meil enam ei suurene see haritlaste (ja poolning ulaharitlaste) klass, kes maksab surmani „stuumiumi“ võlga, või kelle majandusliku integriteedi juba enne tegeliku elu algamist on hävitanud notaritempel.

Need „härä“ -aatelised aastad on minevikus, ja praegu igas organisatsioonitüübi kaasvõitlejaskond on juba mitu head aastat omaks võtnud uue elusuhutumise, mille järele õppimine ja teaduslik töö on kasvava haritlase huvikeskus. Sealjuures ei ole meil aga õigus ühestki üliõpilasliigist kõnelda, kui uue ja kaine ajastu eestvõitlejast, vaid kogu üliõpilaskond otse tervikuna näib olevat omaks võtnud selle uue suhtumuse. See vististi ongi peamine põhjus, et praegu üliõpilaskonnal puudub lahkkelide pinevus. Kõik üliõpilasringkonnad üksteise võidu rõhuvad oma andumust „*üliõpilaskondlikule terviklusele*“ — otse vastandina 10 aasta eest kehtinud olukordadele, kus erinevused ja eraldamised olid trumbiks. Aga sel ajal oli ka tõepoolest kaks erinevat elusuhutumust ja kees tõepoolest võitlus „häratsemise“ ning (vähemalt ilukõnelise) askeeditsemise vahel.

Kaasaja üliõpilaselu näib üha enam vabanevat mõlemates liialdavatest äärmustest, sest ta on täie koormatusega tegevuses tegelikkude ülesannete juures. Kui vaja, tahame üliõpilaskonda väärikalt esindada, saame aga ka täiesti aru terve reaktioonist tühise representeerimisajastu vastu. Nüüd võime selle pärandusena ennast tunda vaba mõlemast äärmusest — ei pruugi olla hädine ja hirmunud keeldumuse apostel, ega veel vähem oma sisemist tühjust välise uhkeldusega kattev pseudo-bursch. Meie üliõpilane on oma otsekohiste stuudiumi ülesannetesse säärase tõsidusega sukeldunud, et need antiteesid ei ole enam olulised.

Ei ole meie kaasvõitleja ka enam kunstlikku eraldumist ja aristokraatsust taotlev härrasüliõpilane ega kogu aeg „rahva sekka minekut“ unistav „kolleega“. Meie üliõpilasel ei ole „rahva sekka minek“ enam kunstlik ideoloogia, vaid üliõpilane ise tunneb ennast liikmena rahva hulgast. Sealjuures aga liikmena, kelle kohustused on teistest suuremad nende arenemisvõimaluste tõttu, mis akadeemilisele isikule saanud osaks ühiskonnalt. Nii ei ole meie probleem enam eraldatud „üliõpilane ja rahvas“ — nagu seda vormuleeris ennesõjane generatsioon, — vaid meile on ülesanne asetatud — „üliõpilane rahvaliidmena“.

See uus ühiskondlik probleemiasetus teeb kaasaja üliõpilase ühevõrra võõraks saksa-balti „burschivaimule“ ja venelisele „kolleegalikule“ targutajatüübile. Meie üliõpilane tunneb ennast

keset elu ja ta tahab seda elu kaasa elada ning kaasa kujundada.

Eestkätt koondub niisuguse asjaliku elusuhutumise tagajärjel üliõpilaskonna huvi tema enda väikesesse ühiskonda. Üliõpilaskonna elu- ja õppetingimuste parandamisele ning korraldamisele on suunatud meie otsekohese stuudiumi kõrval peamine tähelepanu.

Teiseltpoolt aga oleme teadlikud, et juba üliõpilaspõlves algavad haritlaste kohustused aktiivsematena ja eestvõtjate kodanikkudena.

Selle ülesande täitmiseks on üliõpilaskond ennast jõudumööda rakendanud, püüdes virgutada ja säilitada meie ühiskonna vaimset alust — rahvuslikku vaimustust oma *kõnelendude* kaudu. Keegi ei saa salata, et just meie üliõpilaskonnas on kõige elavam rahvusliku vaimustuse loomulik säde. See rahvuslik meelsus on jõuline selle tõttu, et kogu meie praegune üliõpilasnoorus on kasvanud omariikluse õhkkonnas, pidades rahvuslikku ja riiklikku iseseisvust sama eluliseks tingimatusse, kui isikusse puutuvaid hädatarbeid.

Õnnelik võib olla meie üliõpilaskond eriti selle tõttu, et temas kunagi ei ole toimunud jagunemisi poliitilise maailmavaate järele. Küll on pea igatüüli oma veened ja arvamused, — kaasvõitlejatena ei rõhutata aga mitte eraldavat erakondlust, vaid ühendavat rahvuslust. Selles rahvusluses sisaldub aga ka tingimatu ustavus põhiseadusliku riigikorra vastu, — riigikorra vastu, mis ise on rahvuse looming. Pealiskaudne vaatleja eksib, kui arvab, et meie üliõpilaskonna parteipoliitiline ükskõiksus on ühtlasi riigipoliitiline ükskõiksus.

Rahvuse au eest, riikliku iseseisvuse eest, põhiseaduse puutumatus eest on praegune üliõpilaskonna rõhuv enamus valmis võitlema ja surema.

Kui üliõpilaskond igat tolmuttera ja igat virvendust veel ei pea rahvuse au, iseseisvuse ja seadusliku korra ähvarduseks ja on säilitanud rahu mõnel hetkel, kus teised ringkonnad meil juba on lamenteerinud, — siis ei tähenda see mitte vastupidise tõestust. Otsustaval hetkel ei pettu eesti rahvas oma üliõpilastes mitte.

Esialgu korraldab üliõpilaskond aga oma enda õppe- ja elutingimusi, seks, et seda edukalt täita oma peale pandud lootusi. Koos õppetöö suure intensiivseerumisega viimaste aastate jooksul on loomulikult ka üliõpilaskondlik tegevus üha tõsisemalt asunud kergendus looma üliõpilaste õppetingimustele.

Üliõpilaskonna ma ja n d u s l i k o m a - a b i ei kuulu mitte ükski üliõpilaskonna omavalitsuse kõige tähtsamate ülesannete hulka, vaid üliõpilaste soodsad õpivõimalused on vastuvaidlematult tõsise rahvusliku tähtsusega. Eriti praegune üliõpilaspõlv peab tulevikus olema võimeline väga suurteks tööpingutusteks, sest rahva vanuselise koosseisu muutumine asetab väiksearvulise sõja ajal sündinud generatsioonile tulevikus teiste ebaproportsionaalselt suuremate vanuskihtide kandmise koorma. Kuid ka muidu on meie riigile ja rahvusele esmatähtsust, et noored haritlased saaksid võimalikult soodsaid õppevõimalusi. Uued haritlased ei tohi tulla ainult majanduslikult jõukamate ringkondadest, ega seega süvendada klassivaheid meie rahvustervikus. Ka majanduslikult kehv, andekas inimene peab võima saavutada akadeemilise hariduse, milline meie riigis peab olema tõesti demokraatlikuks väärtuseks.

Kui ka need oma-abi küsimuse kaugemad perspektiivid ei ole paljusid huvitanud, siis on ometi hakatud oma-abi küsimust tõsiselt võtma meie üliõpilaskonna kõikides ringkondades. Seegi ei olnud mitte alati niiviisi, vaid on üliõpilaskonna meelsuse muutumise kaasnähe, ühtlasi aga tegelikkude kogemuste villi.

Veel kümnekonna aasta eest üliõpilasköök vires teda ekspluateerivate ökonoomide käes, ja vähemalt üks rühm kasutas järjekindlalt üliõpilasköögi mõtet vastaste pilkamiseks. Nüüd on hästi areneva kõõgi puhul hakatud asju hoopis teisiti hindama.

Omal ajal vaieldi Edustuses ägedasti vastu üliõpilaskorterite vahendustalitusele kui „tarbetule veiderdusele“, kuigi kõik samal ajal olid jõudnud oma tegevuskavades teoreetilisele äratundmisele, et „oma-abi olgu üliõpilaskonna majandusliku tegevuse ABC“. Kui korterivahendus organiseeriti väljaspool Edustust ja see aastat leidis palju tuhandeid tarvitajaid (kuigi asja ei olnud eraasutuses võimalik korraldada täiesti vastavalt laiemate üliõpilasringkondade vajadustele), siis ei vaidle nüüd enam keegi korterivahenduse mõtte vastu ja loodetavasti hakkab ka Edustus varsti asja vastu uut ja suuremat huvi tundma.

Need paar näidet iseloomustavad muudatust üliõpilaskonna suhtumises oma-abi korraldustesse. Nüüd, kus laiemate üliõpilasringkondade meelsus on soodus tegelikult tööks üliõpilaselu parema korraldamise alal ning ühtlasi seda tööd soodustavad tulusad ja head kogemused, on vaja ainult algatust ja hoogu. Üliõpilasoma-abi ülesandeks ongi esikäsi asuda ainult nende küsimuste kallale, mille lahendamiseks on vähem

tarvis raha ja suurt majanduslikku riisikot, küll aga leidlikkust ja head tahet. On rida alasid, mille ülesvõtmine ei nõua pea mingeid kulusid, kuid mille edukas korraldamine kergendaks tunduvalt üliõpilaste elutingimusi.

Näitena võiks tuua just töövahenduse ala. Üliõpilastele kõrvaltöö ja palgaliste ametite vahendamine on meil elulisemaid vajadusi. Ometi ei ole üliõpilaskonna tööbüroo oma kolmeaastase töötamise jooksul suutnud täita temale pandud lootusi. Miks? Kas ülesanne on teostamatu? — Sellele tahaks küll eitavalt vastata. On meeles, kuidas büroo asutamisel 1932. a. talle kohe kolm suurt ja pikemaajalist tööd kätte muretseti: loterii korraldamistööd, majandusliku ning tervisliku ankeedi läbitöötamine. Need tööd pidid olema tööbüroole n. ö. „hambarahaks“, — võimalusteks, mida ta pidi kõige hädalisemalt abivajavatele kaasvõitlejatele seni pakkuma, kuni on suutnud luua sidemed laiemate tööandjate ringkondadega. Vahepeal on küll need tööd hoolsalt lõpule viidud, ei ole aga mitte hoolitsetud uute ülesannete lahendamise eest. Samal ajal on eraasutus, *Ak. Kooperatiiv* loonud mitmed uued ettevõtted, mis väga hästi oleks sobinud tööbüroole, temas registreerituile n. ö. puhver-töö võimaldamiseks. Ajalehtede väljalõigete büroo ja paljundamisbüroo oleksid kahtlemata üliõpilaskonna juures võinud saada teostatud palju suuremas ulatuses, kui nad seda praegu on erakätes, ning samuti oleks neid meie üliõpilaskond võinud nii organisearida, et nad oleksid andnud võrdl. paljudele kõrvalteenistust. Tööbüroo oleks võinud juba kõige kibedamal tööpuuduse ajajärgul (millest meie õnneks juba oleme välja jõudmas) astuda samme mõnesuguste üldistes huvides vajalikkude uute tööde algatamiseks. Nii tuleb igatahes nüüd püüda hankida krediite näiteks Tartu korteriolude uurimiseks ja eriti üliõpilaskorterite registreerimiseks ning objektiivseks hindamiseks, et muretseda põhjalik alus üliõpilaskorterite otstarbekohasele vahendusele. Niisuguseid ülesandeid, mis väga vajalikud üldsuse huvides ja samal ajal pakuksid paljudele kaasvõitlejatele tööd, neid leidub veel terve rida ja nende algatamine peaks olema tööbüroole üks esimesi kohuseid. Nendele tegelikkudele küsimustele pühendab praegune üliõpilaskond kogu oma huvi, — ja saavutab loodetavasti ka tagajärgi, kui seltskond õiglaselt vastutulelikkusega tema tahet hindab. Tuleb hakata üliõpilaskonnas ka tööd nägema ning mitte ainult ihka jälle unistada minevikku vajunud üliõpilastülitest ja väärnähetest.

Üliõpilaskonna oma-abi saab tõsiselt kaasa-

aitajaks üliõpilaskondliku tervikluse arenemisele muidugi ainult siis, kui tema algatusliku korraldamistööga suudab abiks olla just kaasvõitlejaskonna antud ajal kõige kibedamate vajaduste lahendamisel. Seks on vaja vähem raha, kui tähelepanelikku ja asjatundlikku initsiatiivi. Selle tegevussuuna tõsisem ja pidev arendamine on üliõpilaskonna oma-abi tuleviku-ülesandeid, mille kõrval muidugi ei või jätta hooletusse kahte teist üliõpilaskonna oma-abi ala: *üliõpilaskööki ja haigekassat*. Viimase teostamiseni oleme jõudnud just sel sügisel. Üliõpilaskonnast mitte sõltuvalt põhjustel teostub üliõpilaskonna haigekassa küll esialgu ainult peamiselt soodustustsentraalina, kuna meil Ülikooli seaduse tõttu ei olnud võimalik saavutada niisuguseid kindlaid majanduslikke aluseid, nagu need omab suurem osa arenenumate riikide üliõpilaskondi. Üliõpilaskonna üldsuunda aga illustreerib ka see, kuidas haigekassa küsimuses aastakümne pikkuse teoretiseerimise jätkamise asemel parem väikeste võimalustega pannakse hädatarvilik asutis tööle.

Üliõpilasoma-abi arengu huvides on vaja palju selgitustööd, et laialdasemad ringkonnadki õpiksid hindama kasvava haritlaskonna oma-abi üldrahvuslikult tähtsat sotsi-

aalset sihti — võimaldada soodsamaid elutingimusi majanduslikult kehvale üliõpilasele ning selle varal kaitsta haritlaskonna järelkasvu plutokratiseerumise rahvusliku õnnetuse eest.

Meie rahvusriigi demokraatlikku tulevikku suudab kindlustada ainult hariduse demokraatlikkus. Sellepärast on akadeemilise hariduse kättesaadavus ka kehvadest kihtidest võrsuvatele andekatele tingimata vajalik, ja selle juures on üliõpilasomaabil võimalus kaasa aidata. Ühtlasi aga tahab üliõpilaskond seda suunda kaitsta ka riigivalitsuse ja ülikooli ees, kellest sõltuvad muud ülikooli pääsemise tingimused. On ju üliõpilaskonna seos rahvaga ainult nii kaua reaalne, kui kunstlike vaheseinu ei ole eraldamas andekat õpihilist ülikoolist.

Praegune eesti üliõpilane on elav osa eesti rahvast, ja tahab selleks jääda. Seks, et põhjalikult valmistuda kohustuste väärrikaks täitmiseks, mis teda ootavad tulevase haritlasena, on üliõpilaskond kohustatud seisma oma õpitingimuste parema korralduse eest ja seda tegema oma-abi kaudu. Ühtlasi on aga noor haritlaskond igal ajal valmis seisma Eesti Rahvuse au, riikliku iseseisvuse ja põhiseadusliku korra eest.

Ilmar Tõnisson.

„Kas” ja „milleks”?

Üliõpilaselu „ümberkujuundamisest” ja rahvustervikluse mõistest

Millegi pärast just õppetöö suvisel vaheajal tõstis teatud osa ajakirjandust üles üliõpilasorganisatsioonide praeguse kuju muutmise või koguni kõige nende kaotamise küsimuse.

Kuid enne, kui siin küsida kas, tuleb probleemi raskuse keskpunkt asetada küsimusele, miks, mis põhjusel, mis otstarbel ja — last not least — mille nimel.

Küllalt iseloomulik kogu aktsioonile on juba see, et selle kandjad ja selle kohta sõnavõtjad ei näi kuigi palju tundvat meie üliõpilasorganisatsioonide siseelu, ja seetõttu on esinenud lahtistest ustest sissemurdmisi, kui ka asjade peapealepööramise, kuna aga just need asjaolud, mis tõesti väärriksid kõne alla võtmist, pole üldse leidnud puudutamist.

Õieti ei olegi tõsiselt võetavaid etteheiteid

tehtud olemasolevate üliõpilasorganisatsioonide tegeliku elu, kasvatusprintsipide ja nende teostamise kohta üldiselt. Sest ega ometi saa tõsiselt võtta jutte „joomakultuuri”, elupõletamise“ harrasteste ja teiste taoliste asjade kohta ka nendegi organisatsioonide suhtes, kes oma einelauas peavad alkoholisi jookke, kuna nende etteheidete kandjad on juba varemgi avalikult ja piinlikus vormis doktmenteerinud oma ignorantsi just neil aladel.

Lahkumine ja sisevõitlused kasvatusprintsipide pärast üliõpilasorganisatsioonide eritüüpide vahel ei tähenda seda, et kogu organisatsioonistik tuleks hävitada, kui ei ole suudetud leida ega fikseerida üldist, kõigi organisatsioonide ja nende tüüpide kohta maksvat, põhjust. Need vastuolud, mis aga Tartus esine-

vad kuristikkudena, on siiski vormilisest küljest veel juuksekarva lõhestamise suurused, kui neid võtta vähegi kaugemalt distantsilt.

Kuid ei olegi püütud nii palju põhjendada seda üliõpilaselu „ümberkujundamise“ vajadust olemasolevate pahedega, kui „mõtlemata sundivate eeskujudega“ välismaalt.

Meele on neist jäänud jutujätkud „töölaagrist“, „sõjaväelistest õppustest“, organiseerimistest „maakondlikul“, teisalt jälle „teaduskondlikul“ printsiibil jne.

Nende võõraste eeskujude üle maksaks tõesti järele mõtelda selles suunas, et *m i k s* need mujal on, ja mida annaks meile nende teostamine ühel või teisel kujul.

Töölaagrite süsteem hakkas läbi lööma Sakamaal siis, kui tal keelatud oli alalise suurema sõjaväe pidamine. Sakslased leidsid väga vajaliku olevat siiski anda oma noorsoole säärast distsipliini õpetavat drilli, mida varem oli võimaldanud sunduslik sõjaväeteenistus ja seepärast, nagu nad on ikka osavad olnud aseainete leiutamisel, organiseerisid töölaagreid surroogaadina sõjaväelise drilli asemel.

Hiljem on töölaagrid otstarbekohaseks osutunud ka suurlinnast pärit olevate noorte inimeste füüsilisele tööle, maaelule ja loodusele lähemaleviimiseks, mille tõttu ka teised maad on sääraseid töö- ja suvilaagreid organiseerinud ja õhutanud.

Kus on meie suurlinlased, kus need, kes lõtvuma kipuvad tööta oleku tõttu? Neid ju ehk ongi, kuid nii väike protsent, et üksikute mammapojukeste pärast ei maksaks veel äralaagerdada neid noori inimesi, kes tööd rahmivad teha, kas oma isakodus või koguni palgalistena enestele leiba teenides. Ja ülejäänutele on üksikud organisatsioonid ühel või teisel kujul nii kui nii organiseerinud maalviibimise võimalusi, suvapäevasad jne. oma liikmeskonna ulatuses.

Väga rumal on üldse kõnelda Eesti üliõpilaste kaitseväeliste õppuste intensiivistamisest selles mõttes, et organisatsioonidesse koondamise asemel tuleks neid anda drillimiseks reservohvitseride kätte, kui üksikuis organisatsioonides liikmestikust kuigi 60% koosnebki reservohvitseridest, ja sunduslik osavõtt kaitseviidust on samuti enamiku juures maksev.

Mis puutub organiseerimisest „maakondlikul“, „teaduskondlikul“ jne alusel, siis selle printsiibi sissetoomine on atavism. Maakondlikud rühmitused on ajalooliselt olnudki üliõpilasorganisatsioonide algkujud, olgu need prantsuse nation'id, või saksa landsmannschaftid, rootsi nation'id, soome osakunnad jne., milledest alles hiljem kujunesid või tulid juurde teist-

laadi ja otstarbekohasemad kujud. Ja just need maad, kus maakondlik liigestus veel kestab, on asunud, osalt ka Eesti eeskujul silmas pidades, nende ümberkujundamisele.

Just maakondlikud ja teaduskondlikud eriorganisatsioonid võivad aina süvendada kolkaalist nepotismi ja maailmavaatelist ühekülgust, ning ka pärastises elus kildkondade tekkimise, mida ma õieti peaksin kogu küsimuse tuumikuks.

Mainitud on küll ka nüüdselgi juhul seda kildkondsust, mis rahvastervikluse seisukohast ei ole mitte hea, kuid siin seisab küsimus selles, kuidas ja mis tuleb mõista rahvastervikluse all, kuna just need, kes seda sõna on viimasel ajal tarvitanud, pole selle kohta siiski andnud ei rahuldavat ega õieti üldse mingit ligemat selgitust.

Mehaaniline olemasolevate organisatsioonide ümberlülitamine ja ülevalt alla tervikluste loomine on kaua aega seisnud ainuüksi materialistliku ja marksistliku kooli põhivaadetes. Kuid ka seegi kool on sunnitud olnud ruumi lubama orgaanilis-bioloogilisele vaatlusviisile, mille põhitõed on ka tegelikult elus rakendatavad. Eesti rahvastervikluse ideoloogid, kes selle mõiste on sissetoonud meie ühiskondlikku ellu, on lähtunud psüühilise (või n. n. „moraalse“) tervikluse põhimõttest, sellest seisukohast, et kogu rahvast tuleb käsitada kui psühhoidi, kui ühise psüühe kandjat, ja terviklus teostub alles rahvuse eneseteostuse kaudu. Ainult siis teostub rahvasterviklus kui see sünnib iga rahvusesse kuuluva üksiku indiviidi enese tõekspidamiste elamusliku ümberrakendumise kaudu.

Säärast elamust ei saa peale sundida, ei kedagi ümber sünnitada vastu tema enese tahet, vaid see oleneb sisemisest hoiakust, mida indiviid on enesele valinud, ja mida võib muuta ainult ta enese sisemine veene.

Kui kõnelda üliõpilaskondlikkude ühiskondade ümber kujundamisest, siis on see võimalik ainult sel juhul kui see tung lähtuks neist enestest mõne suurema vajaduse ja idee äratundmisest, mis ise kujundab ümber endised valemid,

Nendes retseptides, mida senini on meie üliõpilastele pakutud, ma seda suurt ideed ei näe.

Ja siis — kas pole vahest liialdatud ka kildkondliku separatismi algjuure Tartus oletamisega. Mulle näib, et see on säärane taim, mille marjad ei kasva mitte nii palju juurte küljes kui just enam ladvaosades. Iga ehituse remonti ei tulegi alustada kõige pealt vundamendist, kui muu osa majast ümberehitust vajabki.

Kas paremast õppijast ülikoolis saab ka silmapaistvam tegelane pärastises elus ?

Väga huvitava uurimistöö selle küsimuse kohta on toimetanud Massachusetts Institute of Technology humanistika prof. A. Maguon¹⁾. Mainitud tehnika ülikooli endiste õpilaste seast on selleks välja valitud need, kellede tegevus pärastises elus oli niivõrd silmapaistev, et nende nimed ja elulood ilmusid ameerika tähtsamate tegelaste registrites. Sarnaseid registreid on kolm: „Who is Who in America“ — üldtegelaste kohta, „American men of Science“ — teadusmeeste kohta ja „Who is Who in Engineering“ — tegelaste kohta tehnika aladel. Meeste kohta, kellede nimed ilmunud nendes nimestikudes, toimetati statistiline uurimine, et võrrelda, kuidas need kuulsused omal ajal õppisid ja töötasid ülikoolis võrreldes teistega. Ülikooli töö hinnanguks on võetud mainitud ülikoolis maksev hindamise viis, mille üksikasjalisem selgitamine siinkohal ehk liig pikale viiks. Hindamiseks töötatakse iga üliõpilase kohta eriline õppeainete raskuse järele kaalutud indeks eksamite ja muude ülikoolitööde hinnangutest.

Võrdluse toimetamiseks on kõik antud kursuse üliõpilased jaotatud kümnesse hädusejärku, vastavalt nende töö üldhinnangule. Esimeses järkus on need, kes omas töös olid esimese kümnendiku hulgas (seega kõige kõrgema hinnanguga) ja kümnendas järkus on kõige nõrgemad, niisiis need, kes veel vaevalt läbi said. Kui ülikoolitöö hinnangul poleks mingit tähendust edukusele pärastises tegevuses, siis peaksid igasse hinnangujärku kuuluma kümme protsenti kuulsuste koguarvust. Nagu aga näitasid uurimise tagajärjed, oli suurem osa pärastisi kuulsusi ka juba ülikoolitöös esirinnas.

Uurimuste tulemused on toodud tabelis I ja on graafiliselt kujutatud diagrammis nr. 1. Kõigis kolmes registris korraga ilmuvatest nimestest oli esimeses järkus 22% kogu arvust ja ainult 6% kuundas (s. o. keskpärase õppeviimaga) rühmas.

Nimekate tegelaste jaotus nende ülikoolitöö hinnangute järele.

Tabel I.

Ülik. töö hinnang-järgud	„Who's Who in America“	„Who's Who in Engineering“	„American Men of Science“	Kõigis kolmes registris
	%	%	%	%
1	15.3	16.1	23.8	22.0
2	13.5	13.6	16.5	14.3
3	10.2	10.9	13.0	17.6
4	11.1	11.7	12.0	12.1
5	5.9	7.9	7.6	6.6
6	4.3	5.7	5.1	3.3
7	5.2	5.8	4.5	3.3
8	6.8	6.8	4.5	6.6
9	5.9	6.7	4.5	5.5
10	21.8	14.8	8.5	8.8
Summa	100.0	100.0	100.0	100.0

Väga silmatorkav on jaotuse korrapärasus, nagu see eriti selgelt esineb diagrammis. Jaotus ülikoolitöö hinnangjärkude järele on üldiselt olenematu sellest, kas keegi on silmapaist-

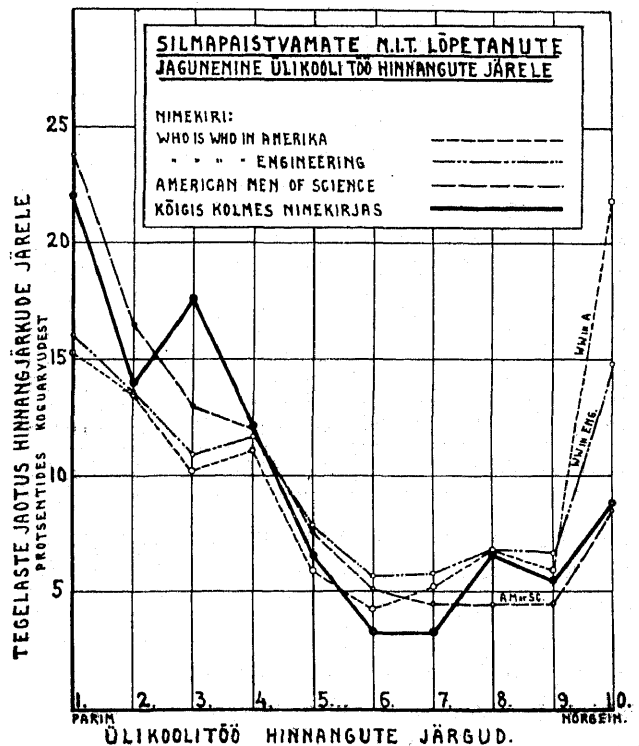

Diagramm nr. 1.

1) „The Technology Review. No 8, Vol. 37, 1935. Cambridge, Mass. U. S. A.

vaks tegelaseks tõusnud üldises elus, teaduses või tehnikal alal. Õeldu maksab ka nende isikute kohta, kellede nimi esineb kõigis kolmes registris, kes seega peaksid olema eriti tunnustatud tegelased. Ikka olid nad mitmekordses enamusel paremate hinnangutega tudengite hulgas.

Huvitav on märkida diagrammi joone järsku tõusu kõige nõrgema (kümnenda) järgu kohal. Kaugelt suurem osa silmapaistvaid mehi olid tudengitena viimases hinnangjärgus kui mõnes keskpärasel tagajärgede rühmas. Seda ei tuleks aga võtta kui lootuseandmist ja edu ennustamist eriti nõrkadele üliõpilastele. Nõrgeimast grupist tulevad mehed tõusid pärastises elus mitte sellepärast, et nad olid andetud või laisad, nagu seda tõendab kõverjoone madalus viienda ja üheksanda hinnangjärgu vahel. Nad tõusid selle tõttu, et neil oli andeid ja võimeid, milliseid ei mõõdetata ülikoolis eksami-

„Who's Who in America's“ loetletud kuulsuste kõrvalharrastused üliõpilasena.

Tabel II.

Ülik. töö hinnangjärgud	Organisaatorid (Management)	Sport (Athletics)	Ajakirjad (Publications)	Näitlejad (Dramatics)	Ül. edustajad (Class Officers)	Muusika (Musical Clubs)	Sõjaline õppus (R. O. T. C.)	Intim org. (Social Fraternity)	Akadeem. ühing. (Officer, Student, Professional Soc.)	Mitmesugune (Miscellaneous)	Ei tegeleud (Blank)
1. . . .	7	5	6	4	4	1	5	16	4	22	31
2. . . .	12	9	7	3	8	6	4	18	6	25	20
3. . . .	9	4	6	2	3	4	4	15	2	19	14
4. . . .	16	7	9	4	9	6	1	16	4	23	15
5. . . .	4	6	4	3	0	2	1	10	4	8	10
6. . . .	5	2	2	1	0	2	1	6	2	8	8
7. . . .	7	2	6	2	3	3	2	7	1	11	6
8. . . .	6	5	4	4	1	3	2	9	4	14	12
9. . . .	4	4	3	0	1	2	3	5	1	10	10
10. . . .	10	8	8	3	4	5	1	34	0	24	52
Summa	80	52	55	26	33	34	24	136	28	164	178
Protsent	18.2	11.8	12.5	5.9	7.5	7.7	5.4	30.8	6.3	37.2	40.4

tega, nagu iseloom, andekus juhtimisel, selge otsustamisvõime, algatusvõime jne. Nad võisid täiendada oma haridust ülikoolis mitte ainult raamaute lugemisega ja loengute kuulamisega, vaid ka tegelemisega akadeemilistes seltsides, ajakirjade toimetuses, üliõpilaste edustuses või muul sellelaadilisel tööil. Eriti sagedasti esineb ühiskondlikult edukate (Who is Who in Ame-

rica) M. I. T. lõpetanute seas kõige nõrgemate ülikooli hinnangutega üliõpilasi, näiteks on kõige viimases hinnangjärgus suurim protsent „Who is Who in America“ mehi, kui esi-

„Who's Who in Engineering's“ loetletud kuulsuste kõrvalharrastused üliõpilasena.

Tabel III.

Ülik. töö hinnangjärgud	Organisaatorid (Management)	Sport (Athletics)	Ajakirjad (Publications)	Näitlejad (Dramatics)	Ül. edustajad (Class Officers)	Muusika (Musical Clubs)	Sõjaline õppus (R. O. T. C.)	Intim org. (Social Fraternity)	Akadeem. ühing. (Officer, Student, Professional Soc.)	Mitmesugune (Miscellaneous)	Ei tegeleud (Blank)
1. . . .	17	11	11	4	5	7	4	40	12	52	56
2. . . .	13	20	8	6	5	7	6	38	14	42	34
3. . . .	18	13	11	7	4	4	4	29	8	35	30
4. . . .	40	29	24	12	9	13	7	33	21	77	60
5. . . .	12	11	7	3	1	6	2	28	5	21	20
6. . . .	5	6	5	4	3	5	3	13	7	29	9
7. . . .	10	5	4	2	4	0	3	15	3	21	17
8. . . .	8	13	4	9	1	5	2	14	3	25	21
9. . . .	6	10	3	1	2	3	2	17	6	22	16
10. . . .	14	17	8	7	5	7	0	47	2	29	55
Summa	144	135	85	55	39	57	33	274	81	353	218
Protsent	18.2	44.0	10.7	6.9	14.9	7.2	4.2	34.5	10.2	44.5	27.4

meses hinnangute järgus. Kuid kõikjal kuulus alla keskpärase tagajärgedega üliõpilaste rühma kõige vähem edukaid mehi. Olgu veel tähendatud, et nõrgeima grupi tase kõnesolevas ülikoolis on kõrgemal, kui vastava grupi tase tavalises Ameerika ülikoolis. Igati püüdes kõrgel hoida oma hääd nime, toimetab MIT üliõpilaste vastuvõtmisel väga hoolikat selektsiooni, ja võtab vastu ainult neid, kelledelt loota on tõsist edu nende pärastises töös. Sellepärast pääsevad MIT üliõpilasteks ainult need, kes keskkoolides olid tublisti üle keskmise, ja neile võib esitada vastavalt suuremaid nõudeid.

Ka need, kes ülikoolis olles olid esimeses hinnangjärgus, tõusid elus mitte ainult tuupimise ja hää pää tõttu: neil oli lisaks veel vastav iseloom ja teisi andeid, mis tarvilikud juhile. Mehi, kelledel küll ülihääd hinnangud õppeainetes, kuid midagi pole näidata päale selle, — vaadeldakse Ameerikas sama kahtlusega kui koguni nõrkade hinnangutega lõpetajaid. Palgates tööle noori insenere, pärivad Ameerika

töösturid ülikoolilt teateid mitte ainult hinnangute kohta õppeainetes, vaid ka andmeid üliõpilase tegevuse kohtaväljaspoollettekirjutatud kursust. Kõnesolev ülikool paneb väga palju rõhku seesugusele tegevusele igasugustes ülikooli juures asuvates ringides ja seltsides (arvult üle kolmekümne), millised oma iseloomu poolest vastaksid umbes akadeemilistele seltsidele Tartu Ülikooli juures. Osata otsustada, kuulata teiste nõu ja märkusi, osata end valitseda, töötada ilma järelvalveta, olla täpne ja usaldatav jne., on omadused, mis võivad olla sama tähtsusega kui hinnangud õppeainetes. Tegevus väljaspool aineid ja alasid, millistes tuleb vastust anda eksamitel, võiks paljudele olla paremaks treeninguks kui teaduste õppimine.

Tabelites II ja III on toodud kokkuvõtted MIT ülikoolist võrsunud kuulsuste tegevuse kohta väljaspool ettekirjutatud õppetööd. Kuna osa üliõpilasi olid tegevad rohkem kui ühel alal, siis ei ühtu koguarvud eelmises tabelis toodud arvudega.

Uurimistöö vaidlematuks järelduseks jääb, et võrdsete muude omaduste juures on parema ülikoolitöö hinnanguga lõpetajal palju enam eeldusi eduks kui keskpärastelt või nõrgalt kursuse sooritanul. Ühtlasi osutab aktiivne osavõtt akadeemilise elu muudest avaldustest silmapaistvatele võimetele, mis ennustavad hilisemat edu nii teaduslikus töös kui ka ühiskondlikus elus.

Leo Jürgenson, Sc. D.

Elu rikkam öde — raamat

Raamatuaasta haripunktil võiksime korra mõtiskella probleemi üle, mida reljeefsuse pärast sõnastaksin küsimusse: kas elu on tähtsam kui raamat või on raamat tähtsam kui elu? Tavaliselt peetakse ju endastmõistetavaks, et elu on tähtsam kui raamat ja Goethe Mephistoga võrreldakse teooria hallust alati haljendava tegevuluga. Kuid võimalik on ka vastupidine eelistus.

Juba O. Wilde on tähele pannud rohkeid juhtumeid, kus elu on kuulekalt jäljendand kunsti või kirjandust. Ta koguni ütleb ühes kunstiteoreetilises dialoogis, et elu palju rohkem imiteerivat kunsti kui kunst elu. Rosetti kunst olevat loonud Inglismaal uue naistüübi ja isegi Londoni kuulsad udud olevat tulnud inglise ellu alles impressionistlikust kunstist, olgugi et need füüsiliselt olid olemas juba aastasadu. Samuti olevat ka kirjanduse ja elu vahelkord. See on paradoksaalselt väljendat, kuid kaugeltki mitte paradoks. Teises kohas sama mõtet väljendatakse definitsioonis: „kunst on meie vaimne protest, meie julge katse Loodusele kätte näidata talle kuuluv koht“, kuna muidu elu alati jäävat ajast maha. Kuid meil ei tarvitse usaldada selle romantiku rafineerit ja ületerit mõttekäike, vaid juba lihtne pilk ajalukku näitab meile, et elu ise on sageli raamatu parim lugeja, õpilane ja matkija.

Eriti ajal, mil raamatu menu ei seisnud veel bestsellerite-töösturite kätes, üksikud raamatud on vormind ja muutnud elu palet. Ärgem unustagem, et ka piibel levis suuresti raamatuna, ja see raamat saatis rahvaid võitlusse, oli kohtutes

kõrgeima vande aluseks ja varustas mehi julgusega astuda tapalavalegi. See raamat modifitseeris ligi kahetuhanda aasta vältusel kogu maailmapildi, andis ajale enesele uue nädalarütmi ja inimestele uusi tegutsemisnorme. Aga ka üksikautorite privaatsed teosed on sageli rohkem mõjustand elu, kui me seda teame möönda. Rahutu hulkuri ja neurasteeniku Rousseau tööd, kuigi kodulinnas timuka käe läbi hävitet, süütasid varsti kogu temaaegse maailma ja löid uue kasvatusel, uue õiguse, uue inimtüübi... Charles Darwin on praegu üle maailma valitseva inimgeneratsiooni looja ja selle inimtüübi mentaliteeti ei suuda enam muuta ükski tegeveluline kogemus. Freudi „Unenägede seletus“ andis meile alles nn. alateadvuse, mis me isade elus täiesti puudus, kuid millega praegu kahjuks opereerib viimnegi puupea. Marxi „Kapital“ jagas inimekonna võimsalt klassidesse ja andis uusi tegutsemismotiive miljoneile — ning tulevikus annab kahtlemata veelgi. Ka Hitleri lihtlabased vanglamemuaarid mõjustavad tänapäeval riiklikku elu üle maailma kuni pisiasjadeni — ja mitte ainult fašistlikes riigis. „Kalevipoeg“, mida omal ajal levis ainult mõni üksik eksemplar, äratas maarahva eliidis esmalt rahvuslikku eneseteadvust, mida enam ei saanud hävitada isegi nooreestlusaegne krititsism. Beecher-Stowe „Onu Tomi ütike“ tegi orjusekaotamiseks rohkem kui terve pataljon sõdureid. Nagu ennem „Noore Wertheri kannatused“, nii meie päevade piiril Otto Weiningeri „Sugu ja karakter“ on tapnud mõnegi väärtusliku inimese sama

kindlusega kui palgatud mõrvar. Ruumipuudusel ei saa seda nimestikku siinkohal pikendada, kuid nimed nagu Goethe, Einstein, Tolstoi, Ibsen, Lenin, Shaw, Kipling, James, H. Ellis jne. meenutavad teadjale terveid ajastuid, mil elu on otse „plagieerind“ raamatut.

Aga ka tänapäeval, kus raamatu tõusuaeg on ilmselt juba möödumas, mõnigi raamat osutub õhkupuhastavamaks kui tolmuimeja või valgusejõulisemaks kui elektrijaam. Meil näiteks Aaviku „Uute sõnade sõnastik“ oli vanema generatsiooni silmis üks jõe kabinetitemp, aga — noorem generatsioon kõneleb seda „võimatut“ keelt! See on nüüd juba „eesti keel“, samuti kui „irdriim“ on nüüd „eesti riim“.

Muidugi haritlane peab vahet tegema raamatu süvimõju ja kirjanduse kolporteerimisküsimuste vahel. Nietzsche mõtteavaldusi sisaldavil raamatuil, milleta ei ole mõeldav pea ükski tänapäeva eluliigutav ideoloogia, ei olnud kunagi seda levikut ja tunnustust, mis mõnel miljonis eksemplaril liikuval bestseller'il, — aga viimase süvimõju on sageli null või negatiivne. Kahjuks pole meie raamatuaastagi plaanistajad küllalt neid sõõre teineteise suhtes piiritlenud, vaid mõnigi mees näib mõistvat raamatupropaganda all ainult oma „äritegevuse“ laiendamist. Kuid paljas raamatuleviku tõstmine on meil — kus sugugi vähe ei loeta — üsna mõttetu, kuna raamatu minek ja ta produktiivne mõju on kaks eriasja. Tänapäevsem kultuuriajaloolane Egon Friedell peab nentima, et teose minekut soodustab näiteks ka autori harimatus, kuna haridus seda takistab või vähemalt piirab kitsama ringiga. Meil aga koostatakse (millegipärast otse kui saladuse kätte all) näiteks algkooli haridusega lugejaskonnale sobivamate raamatute nimestik, aga kõneldakse aina „sajast paremast“ eesti raamatust, kuigi tegemist on selle pähe ainult saja sobivamaga. Mitmes RA eitegelaste sammus tundub väärtusemomendi ja haritlase luutmistendentsi, kultuuripolitikast, mis vaevalt küll vastab selle üldrahvusliku aktsiooni protektorite soovile. Näib, nagu kipuks RA raskuspunkt vägisi keskendumale välisustele ja kitsenema teatud ringile — omamoodi lutsuviskamine raamatuga.

Otsustav RA kordaminekuks on aga seltskonna ja eriti haritlaskonna aktiivistamine ning võimalikult kõikide suutelisete jõudude avarameelne kaasatõmbamine, — et produktiivsed tulemused vähegi vastaksid RA suurtele kuldadele ega piirduksid tantsuga RA kuldvasika ümber. Nähes meilegi üliõpilasmajja riputatud plakati, millel on kujutatud raamatu-atrappes ühes manitsusega: „loe! loe! loe!“ — mõtled tahtmatult, et selline välispidine „propaganda“ so-

biks enam paberitrustile kui vaimsele inimesele.

Muidugi on üldiselt parem toita rahvast raamatuga kui turulehtede-lektüüriiga ja meiegi peame vastavalt hindama RA-tegijate positiivset tööd, eriti aga riigimeeste haruldast austuseavaldust kultuuriküsimustele. Mõeldagu vaid, kuidas see võib muuta suhtumist raamatusse rahva süvistes, kui noorsõdurile selgub, et vägev vägede ülemjuhataja propageerib raamatut päevakäsuga või kui põldur kuulab oma „Vannalt Pätsult“ eneselt, et ka kirjanik pole päeva-varas, vaid koguni riiklikult austetav ühiskonnaliige. Aga ekslik oleks, kui haritlane teeks raamatust fetiši. Muidu tekib see hale raamatufetišisti tüüp, kellest juba Goethe lausub:

„Zwar sind sie an das Beste nicht gewöhnt, allein sie haben schrecklich viel gelesen.“

Raskuspunkt ei tule mitte panna raamatu kui eseme fetišiseerimisele, vaid raamatu sisu väärtusele ja selle tegevteolisele toimele. Muidu paringi raamat varsti ei mõju üldse või mõjub ainult literatuurina, mis on võrdne varjuelule. Võidelda ainult väärtusliku raamatu eest on haritlaskonna kohus. Las špiissid mööbeldavad seinu köidetega. Meie peame olema väljas ainult väärtusliku eest, ja väärtuslik — lühidalt öeldult — on ainult raamat, mis võiks mõjuda liikimuuvalt, see on homsepäeva raamat tänapäeval. Seda peame innukalt aitama võidule, kuna sesuguse vastuvõtt on alul alati ebasõbralik (juba ainult vähemteadlikkude loomuliku inertsitõttu). Vaimsete väärtuste vallas kõik kõigem näib madalamalseisjale naeruväärsena, just nii kui algelisele, veel loomalahe dasele inimesele iga tegelemine mitesöödavate asjadega loomulikult peab näima ja näibki kas hullumeelsusena või vähemalt napakusena.

Kui me nende vaatluste järgi tuleme tagasi artikli algul asetet küsimusele, siis on vastus haritlase seisukohalt selge. Jah, raamat võib olla tähtsam kui elu, samuti kui õige mõiste võib olla tähtsam kui leib — kuid mitte iga raamat, vaid ainult liikimuuvalt mõjuv. Mitte raamatut kui niisugust ei tule soodustada, vaid raamatut kui väärtuste kandjat. Võib olla vaimseks teguriks, saamata raamatu autoriks (mõeldagu vaid Kristusele), kuid raamat ilma loova vaimuta on surnud keel ja selle autor — ohtlik kirjutusautomaat.

Eestigi haritlane ei oota kirjanikult-kunstnikult — nagu kohtupristavilt — olemasoleva üleskirjutamist, vaid pöördelisi mõtteid ja täielikku maailmapilti, nagu see oli kõikjal kõigil süvenenud kultuuriajastuil. Suhtugem kirjan-dusse nõnda, et me lemmikraamat oleks tegev-elu rikkamaks, ent mitte vaesemaks õeks!

Vilmar Adams.

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET X

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Jatkates läinud õppeaastal alustatud ringküsimumust ülikooli õppejõudude peres, oleme jõudnud matemaatika-loodusteaduskonnani. Saades dekaah prof. H. Riiko ja l t lähke lubaduse kokkuvõtlikke andmeid saada edäspidi, alustame matemaatikaga.

Dr. J. Nuut annab pikema ülevaate otsesest õppetööst ja sellega seosesolevaist küsimustest:

Keskkoooli lõpetajad, kes värskest ülikooli astuvad, tunnevad puudust k o o l i - matemaatikast. Varematal aegadel esines järjest juhtumeid, et ülikooli lõpetamise lävel tegi üliõpilastele raskusi nõrk alus „elementaarsetes“ matemaatilistes palades, mis nominaalselt kuuluvad keskkoooli kavasse. Selle pahe kõrvaldamiseks õleme juba kolm aastat pidanud sunduslikku algpraktikumi matemaatika elementides kõigile matemaatika ja tehnikä üliõpilastele. Tulemused näitavad, et selline ettevõtmistav sunduslik kursus on tarviliik. Ta õn siitaks keskkoooli - harjumuste ja matemaatika s t u u d i u m i vähel. Ühtlasi õleme sellest praktikumist kujundanud valiku-filtri, et värskest selgusele jõuda, kas üliõpilane õn võimeliine matemaatika resp. tehnikä-stuudiumiks. Juhtub nimelt sägeli, et keskkoolist tulijad õn ekslikul arvamisel oma matemaafilistest võimetest. Kooolis õldi näit. esimene matemaatik klassis, ülikooli astudes ollakse aga ainult harilik vaim omasuguste seas. Andekate väljasõelumine ei

toimu meil nüüd mitte juhusliku eksami põhjal, vaid tervelt kaks semestrit kestva töö põhjal, mis lubab rääkida küllaldasest objektiivsusest. Pole kuulda nurinat üliõpilaste poolt — korralduse otstarbekohasusest saadakse täiel määral aru. Iseenesest ei õle see praktikum kerge: läinud aastal lõpetasid selle rahuldavalt ainult 25% sisseastunud 160-st üliõpilasest. On tegemist eliit-selekttsiooniga. Kuid läbiteinud võivad olla kindlad, et edäspidises töös enam üllatused võimalikud ei õle, et õn valinud sobiva ala.

Mis puutub vanemate semestrite töösse, siis õleme asunud siingi põhimõttele, et loengud ei tee kedagi targaks. Studium nõuab isetegevuse arendamist. Nõnda pärõhk vanemategi kursuste juures asub praktikumidel ja seminaridel. Iga kursuse äine toetub otseselt mingile praktikumile.

Üliõpilaste arv matemaatika alal õn loomulik. Sisseastujate arv maksmapandud nõrme ei õleta praegu ega tõenäõlikult lähemas tulevikuski mitte. Arvesse võttes studiumi kestel (eriti mainitud esimesel aastal) väljalangejaid ei õle ka lõpetajate arv ebaloomulikult suur. Märkimisväärt õn üliõpilaste suur püüdlikkus ja hool. Üliõpilaste hoolsust pean mitte ainult rahuldavaks, vaid isegi enam kui rahuldavaks. Tulemused aga sõltuvad peale püüdlikkuse muidugi eeskätt individuaalsest andekusest.

Suurimaid raskusi õppimisel teeb nõrk võõrkeelte oskus, mille tagajärjel üliõpilased eelistavad raamatutele loengute järelkirjutusi, mis aga muidugi raamatuid asendada ei saa.

Naisüliõpilased, kelle arv matemaatika alal õn ümmarguselt 15% ei erine üldiselt oma andekuselt ja edäsiõudmise pooldest meesüliõpilastest. Harjunud arvamine nagu „matemaatika ei õle naiste ala“ pole meie kogemuste järgi tõestatud.

Õppevahendite pooldest ei õle matemaatika ala just halvas seisukorras. Mat.-instituudi käsiraamatukogu, mille organiseerimisel õn suurimad teened prof. Rõgol, õn võrdlemisi täielik, sisaldades enamvähem kõiki tähtsamaid monograafiaid. Ainult viimastel aastatel õn selle täiendamine krediitide piiramise tõttu peaaegu seismas, milline asjaõlu, kui see pikemat aega peaks kestma, võib eeskätt teaduslikule tööle kahjustavalt mõjuda.

Bestikeelsete õpperaamatute probleem õn matemaatika alal raske. Tarvitajaskond õn väike, kaugelt väiksem kui näit. juriidilisel kirjandusel, mida meil juba õn hakatud eduga soetama. Siiski varem või hiljem peaksid teatavad vundamentaalkursused eesti keeles saadaval õlema. Võib olla avardab siin võimalusi värskest asutatud tehnikä-teaduskond, mis võib tarvitada matemaatikutega ühiseid raamatuid.

Teaduslik töö matemaatika alal

on paratamatult rahvusvahelise iseloomuga (ei saa rääkida erilisest e e s t i matemaatikast) ja oma abstraktsuse tõttu ei saa olla populaarne. Ilma et ise asuda oma töö tulemusi hindama võime siiski ütelda, et seda tööd vahetpidamata tehakse. Ülikooli „Toimetustes“ on ilmunud rida uurimusi niihästi vanemate, kui ka nooremate sulest. Siinkohal võiks ka märkida, et teadusliku järelduskasvu mõttes oleme kindlustatud. Eesti ülikool on andnud rea mõõtväljaandvaid noori teadlasi, keda nii palju kui lubavad piiratud ainelised võimalused, oleme püüdnud hoida seotud ülikooliga.

Teadusliku töö keskusena peab mainima Akadeemilist Matemaatika Seltsi, mille liikmeteks on kõik matemaatika ja naaberlade õppejõud ja peaaegu kõik matemaatika üliõpilased ning keskkooliõpetajad.

Professor J. Sarv räägib senisest teaduslikust tööst:

Suuri positiivseid tagajärgi pole lühikese aja jooksul võimalik olnud saavutada. On püütud. Aga on näha kaldumist raskemate probleemide poole. On tehtud töid aksioomaatika alal, topoloogia alal (nelja värvi probleemi kohta on ülikooli „Toimetustes“ ilmunud rida kirjutusi), ja puhtanalüüsi alal.

Tuleviku kavatsused? Pean tarvilikuks asuda soetama õppekirjandust ülikooli jaoks. Teadagi on sellise kirjanduse tarvitajaskond väike. Aga neid raamatuid peaks tegema nii populaarseks, et nad leiaksid tarvitamist ka keskkoolide raamatukogudes käsiraamatutena õpetajatele ja asjasthuvitatud õpilastele.

Tööd takistavate teguritena pean nimetama piiratud majanduslikke võimalusi. Raamatukogu täiendamine on krediitide puudusel seismas. Ka õppevahendite kogu peaks olema täielikum.

Küsimustega füüsika õpetamise ja uurimise kohta pääseme dr. H. Perlitzi jutule.

Füüsikat, kui teaduslikku eriainet harrastavad Tartu Ülikooli juures vähesed. Siiski aja jooksul on rida noori inimesi ülikooli lõpetanud füüsika magistrina. Nendest oleme mõningaid suutnud assistentidena resp. abijõududena ülikooliga siduda ja nendele uurimistööde jatkamist võimaldada.

Uurimustingimused ei ole muidugi kuigi soodsad. Füüsika instituudi sisseaad sisaldab väga palju huvitavaid muuseumi-esemeid, moodsate riistade muretsemiseks puudub aga raha. Ometi hea tahtmise ja kombinermise juures tööd teha saab. Selle eelduseks on, et kogu teaduslik töö koondatakse mõnele kitsale erialale, millel siis on ka absoluutsete mõõtudega mõõtes tulemusi. Seesuguseks erialaks meie juures on kristallstruktuur. Selle iseenesest teoreetilise distsipliini tulemused on rakendatavad ka praktiliselt, näit. metallurgias. Kõik uurimused, kaasa arvatud ka magistritööd, liiguvad selles ainestikus. Teiseks eelduseks, mis teaduslikku tööd võimaldab, on see, et tuleb tarvilikud abinõud ja töövahendid valmistada ise. Tuleb ise olla oma mehhaanik ja tislter, kui tarvis. Sedaviisi on võimalik ka piiratud summadega hankida riistu, mis katsetamiseks tarvilikud. Nad ei tule nii ilusad, kui need, mis ostetud poest, aga meil ei ole raha laki ja värvi eest välja anda.

Mis aga teaduslikku töötamist halvab, see on vää arusaamine ülikoolist kui teaduslikust asutisest. Meil tahetakse laiemates ringides ülikoolis näha ikka eeskätt kooli, mis valmistab ette teatavaid spetsialiste, kõrgemaid käsitöölisi. Sellele on kohandatud õppekavadki, sellele vastavalt doteeritakse institute summadega. Niisugune vaatekoht peab aga pikapeale viima ülikooli hariduse kängumisele. Inimene, kes ülikooli lõpetab, ei pea mitte olema nagu mõni auto- või kuulipildujaosa, mis valmistatud vastava numbriga ja mõõdu järele ning mida võib iga silmapilk pista vana kulunu asemele. Tegelikult ülikooli kaudu ette-

valmistada ei saa nii. Aga seda pole tarvis. Ükski ülikooli lõpetanu ei satu ju (vähemalt normaalsetes oludes) otsekohe juhtivatele ja täit iseisvust nõudvale kohale, vaid temale langeb osaks praktikavõimalus töötada algul mõne vanema kolleegi juhatusel. Elukoolis omandatakse praktilised oskused. Ülikool peab andma soliidsed teoreetilised ettevalmistused. Ülearune mitmekülgsus, n. ö. entsüklopeedilisus, on kahjulik.

Suure osa oma tööjõust füüsika õppejõud peavad ohverdama otsesele õpetamisele. Füüsika elementaarkursuse ja enam või vähem ulatusliku praktikumi peavad tegema läbi väga mitmete teaduskondade üliõpilased. Mitte ainult matemaatikud ja keemikud, vaid ka tehnika teaduskonna, arstiteaduskonna, majandusteaduskonna, põllumajandusteaduskonna üliõpilased. Seega õpetamise osatähtsus kipub olema suurem teadusliku uurimise omast. Kuid nagu öeldud, ka teaduslikku tööd jõudumööda tehakse vahetpidamata. Uurimusi publitseeritakse, ollakse väljaannete vahetuses välismaade teaduslike asutistega. On märkida ära näit. mõni rekordki omal alal: maailma suurim Thalliumikristall on valmistatud hiljuti Tartu Ülikooli Füüsika-instituudis.

Matemaatikale lähimal seisva astronoomia juurde minnes pöördume Ülikooli Tähetorni juhataja professor D. Rootsmanni poole. Kõige pealt palub professor Rootsmann põgusale ringkäigule observatooriumi ruumides. Sammume läbi raamatukogu, mis sisaldab üle 14 000 köite vanemat ja uemat kirjandust, pikki perioodikaseeriaid, tähe-katalooge, mõnegi uunikumi — näit. Wilhelm Struve poolt koostatud väga poeetilise ja vaimustatud kirjelduse tookord uue Fraunhoferi refraktori üle, mis oli tookord suurim pikksilm maailmas ja millega Struve viis läbi oma suure kaksik-tähtede kataloogi koostamise töö, mis sisaldab üle 3000 numbriga kaksik-tähti ja mis on tänini, sada aastat hiljem, aluseks kaksik-tähtede uurimisel. Raamatukogust siirdume riis-

tade saali, kus näeme eeskätt (praegu küll ruumipuudusel tegevuseta seisvat) Fraunhoferi pikksilma enast ja mõnda muudki riista, mille oma ajalugu. Seal on pikksilmi, mis võtnud osa mitmesuguseist ekspeditsioonest kaugetesse maadesse riistu, mis seisavad õppetöö teenistuses ja teisi uuemaid, mis rahuldavad tänapäeva teadusliku töö täpsusenõudeid.

Üldiselt on ruumid ja sisseseade vananenud. Enne maailmasõda seisis ülikooli ehituskavas ka uue tähetorni ehitamine, kuid sellest tõmbas sõda kriipsu läbi. Kuid siiski ka olemasolevad riistad, eriti aga tarvilikul kõrgusel seisev raamatukogu võimaldavad mitmesuguste uurimuste teostamist, kõnelemata praktilistest ülesannetest, nagu ajateenistust (s. o. ajasignaalide andmist). Eriti jõukohasteks ja tulemusiandvaiks on olemasolevate riistade koosseisu arvesse võttes astrofüüsika, stellaar-astronoomia ja stellaarstatistika probleemid. Tähtede absoluutsete positsioonide määramisest aga ei jätku praeguse teaduse seisukohalt riistade täpsusest, sellepärast astro-metriaga teostetakse vähem.

Päämiselt töötatakse fotograafiliselt, mis on kiirem kui otsene mikro-meetriline mõõtmine. Siiski kaksik-tähtede juures on otseseid mikro-meetrilisi mõõtmisi teostatud astronoom-observaator dr. Öpiku poolt. Praegu on need mõõtmised ajutiselt seismas, sest dr. Öpiku kogu aja võtavad ära lendtähtede vaatlused, nende arvu, suuna ja kiiruse määramised. Neid vaatlusi toimetatakse visuaalselt. Mõne aasta eest korraldati Ameerikas Harvardi observatooriumi poolt ekspeditsioon Arizonasse just lendtähtede uurimiseks. Sellest ekspeditsioonist võttis dr. Öpik osa ekspeditsiooni ühe juhatajana ja töötas seal kolm aastat. Need vaatlused on nüüd läbitöötatud ja tulemusi Harvardi observatooriumi väljaannetes publitseeritud. Väärrib märkimist, et andmete läbitöötamisest võttis osa ka meie tähetorn. Selleks otstarbeks töötas siin mõnda aega arvutusbüroo, mille kulud kandis Harvardi observatoorium.

Fotograafilistest töödest tuleks mainida uurimusi planeetide värvuse üle dr. Livländeri poolt.

Praegu on tähtsama jooksva tööna käsil ühe osa muutlikkude tähtede, nn. tsefiidide spektrite uurimine. Jälgitakse tähe heleduse jaotust spektris. Selle töö alustamiseks tuli muretseda hea objektiivprisma, mis valmistati koha peal oma jõududega assistent mag. Kippereri poolt. Selleks telliti välismaalt ainult tükk flintklaasi, mis maksis 170 krooni ja konstrueeriti ise lihvimis-aparaadid ning mitme kuulise töö tulemusena valmis objektiivprisma, mille hind oleks 2000 krooni. See on monteeritud Petzvalli astrograafi juurde, mis varem oli ühendatud Zeissi refraktoriga, aga mida praegu tarvitatakse eri riistana. Igal ööl fotografeeritakse selle abil need 20 muutlikku tähte, mis on uurimisobjektideks võetud ja saadud spektrogrammidel mõõdetakse heleduse jaotust ja selle muutumist ajaga.

Kõikide nende tööde tulemused publitseeritakse Tartu Tähetorni väljaannetes. Väljaannete vahetuses oleme ümmarguselt 200 välismaa astronoomia observatooriumiga, nii et tähetorni raamatukogus on esitatud ka kõik uuemate teaduslikkude tööde tulemused astronoomia alalt. Raamatukogust rääkides ei saa jätta tähendamata, et ruumid on niisked. Niiskus on kahjulik väärtuslikele raamatutele, samuti riistade optilistele klaasidele.

Mis puutub õpetegevusse, siis astronoomiat kui teadust asub iga aasta õppima umbes neli kuni viis üliõpilast. See arv on püsinud ligilähedalt konstantsena juba vene ajast saadik. Teadagi ei ole sellegi väikese arvu astronoomide äramahutamine leivateenistusse oma erialal meie kitsastes oludes mõeldav. Anderikkamaid noori jõudusid oleme püüdnud hoida ülikooli juures abi-jõudude ja arvutus-kohtadel (selleks on kasutada väike summa, aastas 1200 krooni — arvutustöödeks). Mida tuleks propageerida, on astronoomiaharrastus n. ö. eraõpetlase seisukohalt. Prantsusmaal, Saksamaal, eriti aga Inglismaal on eraviisiline

täheteaduse harrastus ammust ajast saadik väga levinenud. Inglismaa on otse ülekülvatud väikeste eraobservatooriumidega, mis peale selle, et nad oma omanikkudele on võimaldanud teatavat teaduslikku sporti, on saavutanud teeneid ka teaduse ees. Kahjuks eeldab see teatavat jõukust, sest väiksedki astronoomilised riistad on kallid. Aga selliste riistade muretsemist ja teaduslikult väärtuslike ülesannete teostamist võiks teostada organiseeritult, vastavate ühingute kaudu. Inglismaa British Astronomical Association võiks olla sellise näiteks.

Aga juba enne sellist kauge tulevikumuusikana kõlavat peaks mõtlema populaarsele kirjandusele. See on meil väga nõrk. On ainult paar kooli-õpperaamatut, mõned tõlked, viimasedki vananenud. Populaarse kirjanduse soetamisele tahaksin jõudu mööda kaasa aidata. Seda on senitakistanud ajapuudus. Huvi äratusel astronoomia vastu võib heal populaarsel kirjandusel olla määratu tähtsus. Prantsusmaal äratasid Camille Flammarioni raamatud sellise elava huvi asja vastu, et selle tulemus oli Prantsuse Astronoomia Seltsi tekkimine. Hea populaarse teose kirjutamise on aga raske ülesanne — peab olema korraka teadlane ja kirjanik, mis harva kokku juhtub. Astronoomilist populaarset kirjandust meil Eestis esitavad peaaegu ainult Tartu Tähetorni kalendri aastakäigud (seni kümme), mille lisas on artikleid mitmesuguste astronoomia probleemide kohta. Sellegi iga-aastane väljaandmine on teostatav väikese juurdemaksuga tähetorni poolt.

Et Eestiski on mõeldav eraõpetlaste olemasolu, näitab eradotsent Vilhelm Anderson, kes on avaldanud oma käe peal töötades 30 teaduslikku kirjutist Viinis ilmivas astronoomilises ajakirjas, mis äratõmmetena moodustavad mahuka mitmesaja-leheküljese raamatu.

Tähetorni teaduslikud publikatsioonid ei ole mitte surnud materjaliks, mida tõendavad rohkearvulised tsitaadid teiste observatooriumite toimetistes üle kogu maailma. Huvitav oleks märkida, et meil isegi

üliõpilased teevad teaduslikke töid, milliseist hiljuti üks on avaldatud Tähetorni väljaannetes.

Tulevikukavatsustest on päevakorral üks rahvusvaheline üritus, mille idee algatas Kraakovi ülikooli professor Banachievicz. Praegugi on olemas rahvusvaheline astronoomia ühing — International Astronomical Union. Selle ühinguaga on aga raske kaasa töötada maadel, kus astronoomia arendamisel on selja taga väik-

sem minevik, ehk kus majanduslikud võimalused on väiksemad. Sellepärast prof. Banachievicz pani ette, et Soome, Poola, Eesti, Läti, Leedu, võib olla ka Rumeenia, Kreeka, Tšehhoslovakkia astronoomid asutaksid rahvusvahelise organisatsiooni, mis koordineeriks nende maadele jõukohaseid töid. Muidugi on see seotud kuludega vastavatele valitsustele, kuid selle idee teostamine võimatu olla ei tohiks.

Olgu lõpuks mainitud et vaatamata meie observatooriumi puudustele, oleme siiski paremas seisukorras kui meie naabrid lätlased või leedulased. Nendel pole teaduslikuks tööks võimalist observatooriumi olemas, on ainult õppetegevuseks tarvilikud vahendid. Tartu Tähetorn saab tänavu 125 aastat vanaks.

(Järgneb.)

Üliõpilaskonna haigekassa

Käesoleval sügisel algab üliõpilaskonna haigekassa oma tegevust. Et mõningate takistuste tõttu üliõpilaskonnal ei olnud võimalik seni kavatsatud alustel ja ulatuses, kus haigekassa liikmeks olemine ühes igasemestriise kindlakujulise liikmemaksuga oleks kõigile üliõpilastele kohustuslik olnud, haigekassa tegevust alustada, siis korraldatakse see küni paremate võimaluste arenemiseni vähemas ulatuses ja teisel kujul.

Kuna üliõpilaskonna haigekassa tahab hoolitseda kõikide üliõpilaste tervisliku seisukorra eest ja neile võimaldada soodustusi ja odavat arstiabi haigustumise puhul, siis on haigekassa osalisteks arvatud kõik immatrikuleeritud üliõpilased ja vabakuulajad, ilma et nad haigekassa vastu liikmemaksu kohustusi kannaksid. Haigekassa on neile n. ü. vahetalitajaks soodustuste saamisel ja abistab, neid oma kasutada olevatest summadest tarviduse ja võimaluse järele, arvesse võttes muidugi kassaosaliste majanduslikku seisukorda. Endastmõistagi ei saa haigekassa omal kulul abistada neid üliõpilasi, kes ülikooli astuvad niisuguste tervisriketega, mis pidevat ravitsemist nõuaksid, sest niisugused juhud koor-

maksid liiga tugevasti haigekassa eelarvet, pealegi on haigekassa praegusel kujul mõeldud ikkagi stuudiumi kestel tekkivate või ilmnevate haiguste ja tervisriketega abistamiseks.

Abistamise juures on ette nähtud ka piir või ülemmäär, kui palju võib ühe semestri kestel ühe kassaosalise peale kulutada. Muidugi teeb haigekassa ka erandeid, mis mõnedel juhtudel on mõeldavapääsematud.

Kassaosaliste abistamiseks ja abistamise korraldamiseks on haigekassa toimkonna poolt üliõpilasmaja kolmandale korrale sisse seatud asjaajamis-ruum, kus nii haigekassa toimkonnal kui ka haigekassa arstil on kindlad kõnetunnid. Samuti algab seal käesolevast semestrist alates üliõpilastele tervislehtede väljaandmine ja täidetud lehtede vastuvõtmine, mis seni toimus ülikooli üliõpilassekretariaadis. Neile üliõpilastele, kellele see tarvilik, võimaldatakse haigekassa poolt tervislehte täitmiseks tasuta arstlikku läbivaatust.

Peate selle on haigekassal kokkulepped kliinikutega, ambulantsidega ja arstidega igalterialalt, kes kassaosalisi mitmesugustel soodustustel abistavad. Siinjuures tahab haigekassa võimaldada kassaosalistele vaba-

arstide valikut. Samuti on haigekassal lubadusi kassaosalistele odavamalt arstimise saamiseks.

Haigekassa juhtivaks organiks on ettenähtud „Haigekassa Valitsus“, mis koosneb ülikooli, Tartu Tiisikusevastu Võitlenise Seltsi, Akad. Arstiteaduse Seltsi ja üliõpilaskonna esindajaist ühes haigekassa arstiga. Haigekassa tegevuse korraldajaks on haigekassa toimkond.

Eriolist rõhku tahab haigekassa panna veel tuberkuloosi vastu võitlemisele üliõpilaskonnas, võimaldades selleks kassaosalistele arstliku abi kõrval võimaluse järele ka majanduslikku abi näit. toidu näol üliõpilassöögisaalist.

Sarnast abistamise moodust on kasustatud väga hea eduga ka mitmete välismaa üliõpilaskonnade haigekassade ja omaabi organisatsioonide poolt.

Üliõpilaskonna haigekassa toimkond loodab, et haigekassa esialgselt ka sarnasel kujul õige rõhksti jõuab üliõpilastele abiks olla nende tervise eest hoolitsemisel, eriti aga haigestumise puhul, mida on tõendanud ka senine haigekassa arsti kasustamine ja et takistused, mis seni haigekassa tegevuse alustamist ei võimaldanud, nüüd vältitud on.

Dr. E. Jakobson.

Üliõpilaselu teistes maades

Saksamaa:

Üliõpilase vabadus ülemuse kiuste.

Saksamaal toimub praegu äge võitlus rahvussotsialistliku valitsusvõimu ja üliõpilase-korporatsioonide vahel.

Meie ei tohi Saksa valitsuse teguviisi mitte ühekülgselt hinnata lihtsa võimu- ja prestiižipoliitikanägemisena, mis püüab õppivat noorsugu tasalülitada maksva režiimiga. Selle, küll võibolla mõõduandva motiivi kõrval on tekitanud praeguse võitluse veendunud rahvussotsialistide misjoneerimis- ja maailmaparandamistung, kuna nende arvates senine korporatsioonielu on kõlbmatu.

Saksa korporatsioonide vastupanu- ja säilitamispõhjusti on samuti mitu. Alahinnata ei tohi igatahes puht-nooruslikku jonnit, mis igasugusele ülemuslikule sunnile sõrad vastu ajab. Samuti ei saa alahinnata traditsioonides juurdunud mõjuvate vilistlaste toetust, kui ka nooruse andumust vanadele ja muistsetegi raskuste kiuste säilitatud traditsioonidele. Peamiselt on aga muidugi oluline maailmavaateline erinevus rahvussotsialistlikust mõtteviisist.

Esimeseks rahvussotsialistliku valitsuse korporatsiooni-vaimu vastu sihitud sammuks oli sunduslik töölaager kõigile noortele emme ülikooli astumist. Sellega loodeti noorpõlve võõrutada nende isade organisatsioonidest. Ometi ei täitunud see arvestus.

Korporatsioonide ja rahvussotsialistliku valitsuse vaheline võitlus omandas eriti terava kuju ühe vahejuhtumi tagajärjel, mis leidis aset k. a. mai lõpul Heidelbergi aristokraatlikus korporatsioonis Saxo-Borussias.

Korp. Saxo-Borussia on asutatud juba 1820. aastal ja kuulub saksa vanameelsete korporatsioonide hulka.

nide hulka, n. n. „Köseni seenioride-konvendi liitu“. See Köseni S. C. liit koondab umbes 120 saksa rahvuslaste värvekandvat korporatsiooni, kes tunnustavad kõiki vanu üliõpilaspruuke, ms. ka „Bestimmungsmensur“i. Saxo-Borussia on Köseni liidu silmapaistvamaid liikmeid, kuhu kuulub eriti rohkesti aadlikke. Tegevliikmete arvult on ta aga meie keskmisest korporatsioonist enam kui poole väiksem.

Selles aristokraatlikus korporatsioonis toimus mai kuu lõpul noortele liikmetele värvide andmine. Õnnetuseks pidas samal ajal Adolf Hitler oma raadiokõnet, mida kõik valjulthääldajad edasi andsid, millest aga noored tudengid endid ei lasknud eksitada. Keset Führeri raadiokõnet tõusid nad oma konvendi korteri laua tagant, võtsid kaasa paar pudelit veini ja tormasid suure käraga oma „konvendi-kõrtsi“, kus muu rahvas vähemalt sunnitud hardumuses kuulus Führerit. Samane oligi Saxo-Borussia esimene kuritegu.

Teiseks olid mõned Saxo-Borussiasse kuuluvad üliõpilased ühes kõrtsis kaunis kumuldavalt arutlenud, „kuidas on õige viis spargleid süüa“ ja „kuidas neid sööb Adolf Hitler“. Seda, Führeri puudulikku lauakombeid paljastavat arutlust pannakse Saxo-Borussiale teiseks süüks ja ametlikult nende kahe „väärnähte“ põhjal suletigi Saxo-Borussia kaheks aastaks.

Tegelikult põhjustas selle karmi karistuse aga rahvussotsialistide põhimõttelik vastuolo Köseni S. C. liiduga.

Nimelt ei täitunud vanemad korporatsioonid rahvussotsialistide poolt püstitatud nõudmist, et „aarialastest“ koossevad organisatsioonid

oma liikmeskonnast kõik „mitte-aarialased“ välja heidaksid. Köseni liitu kuuluvad korporatsioonid ei võtnud vanast ajast saadik juute oma sekka, ehk olgu siis, kui juutus erakordse rikkuse või mõne aadlikrooniga kaetud. Nüüd keeldusid aga Köseni korporatsioonid kategooriliselt neid, kord juba pika kaalumise järele erandlikult endavääriliseks peetud isikuid mingi väljastpoolt tuleva surve pärast välja heitmast. See mehine teguviis oli antisemiite tõsiselt pahandanud, ja üles kergitanud põhimõttelised erinevused rahvussotsialismi ja korporatsiooni-ideoloogia vahel. Nüüd kasustas valitsus Saxo-Borussia kasvatamatut käitumist hoiatuspauguks. Saxo-Borussia karmi karistamisega loodeti kõiki frondeerivaid korporatsioone taltsutada.

Paraku ei saa riiklik võim survega kuigi palju üliõpilaseorganisatsioonide mõjustada. Seda näitab ajalugu enam kui ühel korral — ülemuse poolt suletud organisatsioonid on muutunud ainult sisemiselt tugevamaks. Ka Saxo-Borussiale ei ole see esimene ametlik kinnipanek. Juba 1856. a. oli Saxo-Borussia mõni aeg valitsuse poolt likvideeritud ja see ei mõjunud tol korral mitte halvasti korporatsiooni tulevisele.

Ka seekord ei näi ametliku sulgemise tagajärjed suured olevat. Kuuldub ainult kahe vilistlase väljastumisest Saxo-Borussia vilistlaskogust; ja needki kaks kokkuma löönud hinge on — riigiametnikud. Ülejäänud saxo-borussid kannavad arvatavasti oma koduse nelja seina vahel veel suurema uhkusega oma valget, hõbedase äärega „stürmerit“ ja paela valge-roheline-must-valgetes värvides.

Saxo-Borussia karistamine oli siiski ainult n. ö. hoiatuspank, alles esimene samm rahvussotsialistide võitluses korporatsioonidega. Järg-

nes rahvussotsialistliku noorte-juhi Baldur von Schirachi poolt igasuguste vahekordade lõpetamine korporatsioonide ja Hitler-Jugendi vahel. Selle sammu tõsidust määrab asjaolu, et tuleviku riigiametnikkude selektsioon toimub rahvussotsialistlikus riigis Hitler-Jugendi kaudu.

Rahvussotsialistlik üliõpilasjuht ei julgenud siiski veel sama järsult üles astuda, vaid andis kõikidele korporatsioonidele 10. juulini aega otsustada, kas nad kogu oma poliitilise kasvatuses annavad rahvussotsialistide kätte. Kuuldavasti riigikantsler Adolf Hitleri isiklikul soovil on seda tähtpäeva pikendatud 25. juulini, kuid ometi tuli paljudelt korporatsioonidelt eitav vastus. Nii on Köln-Aacheni piirkonna 105 korporatsioonist allunud rahvussotsialistide nõudeile ainult 25!

Hilisemaid andmeid Saksamaal enam ei avaldatud. Nähtavasti olid tulemused aga veelgi ebasoodsamad, sest saksa üliõpilasühingute koondive (Gemeinschaft studentischer Verbände) esimeheks nimetatud minister dr. Lammers heitis sellest liidust välja nii Köseni S. C., kui ka teise vanema saksa üliõpilasorganisatsiooni — Deutsche Burschenschafti.

Kuna Köseni S. C. tähtsus saksa üliõpilaselus võrdub umbes meie E. K. L-i omale, on Burschenschaftide osa mõnevõrra sarnane meie seltsidele. Burschenschaftide liit on asutatud 1818. a. rahvusliku vaimustuse mõjul ja püsinud kõigi tagakiusamiste kiuste tänini. Burschenschaftide värv must-punane-kuld sai vabariiklikuks saksa lipuks ja kuigi burschenschaftid ise viimasel ajal ei ole osutanud erilist vabameelsust, on nende autoriteet käremeelselt-rahvuslike üliõpilasühingutena olnud seda suurem. Nende tegevliikmete arv ületab umb. viiekordselt Köseni liidu oma.

Kokku moodustavad Köseni S. C. ja Deutsche Burschenschaft kaaluva traditsioonilise jõu saksa üliõpilaskonnas. Sellepärast on arusaadav, et dr. Lammers pärast nii tähtsate organisatsioonide eemaldamist

enam ei näinud oma G. st. V.-l suuremat mõtet olevat ja ka ise 5. septembril 1935. a. lahkus selle liidu esimehe kohalt.

Rahvussotsialistlik valitsus esitas üliõpilasorganisatsioonidele järgmised nõuded, mille täitmisest need keeldusid. Kõigepealt nõuti igalt organisatsioonilt kolme kaasvõitleja nimetamist, kes sünniksid hoolitsema orgi poliitilise kasvatuses eest. Need mehed pidid saama koolitatud kursustel ja laagrites pesuehtsaiks natsideks. Edukalt kursused sooritanud juhid pidid saama organisatsiooni tegeliku juhtimise enda kätte. Igasugused vilistlaskogude katset korporatsioonide poliitiliseks mõjustamiseks pidid lõppema.

Ometi on nüüd ilmenud, et vilistlaste poolt loodud traditsioonid ja noorte isemeelsus on tugevamad ja 3. riigi poolt sisendatud hirmust.

Rahvussotsialistidel on praegu

täbar olukord korporatsioonidega. Ühelt poolt on natsid kogu aeg jutlustanud sallivust saksa traditsiooniliste nähete vastu, ja kahtlemata on korporatsioonid väga iseloomulikuks ja teenekaks saksa traditsiooniks. Rida rahvussotsialistide juhte on kuulunud korporatsioonidesse ja 3. riigi pooljumal Horst Wessel oli korporatsioonitüüp.

Teiselt poolt korporatsioonid püüavad ennast valjult eraldada rahvussotsialistlikust poliitikast ja alluvad ainult oma vilistlaskonna poliitilistele mõjudele, millised on vanameelselt-rahvuslikud.

Praegu on võitlus korporatsioonide ja rahvussotsialistliku riigi vahel vaevu alanud ning selle lõpu ennustamine on veel varajane. Võimalik, et valitsus sunnib suure osa üliõpilaselust pöranda alla, kuid seegi ei pruugi tähendada seniste kogemuste kohaselt valitsuse võitu.

Muudatused läti üliõpilaselus

Käesoleval suvel ilmus Eesti lehtedes teateid, nagu oleks Lätis toimunud riigipöördele solidaarsuse avaldamiseks 9 läti üliõpilaskorporatsiooni ühinenud.

See teade põhjeneb täielikul eksitusel. Riia ülikooli juures töötavate läti korporatsioonide elus ei ole toimunud viimastel aastatel mitte mingisuguseid muudatusi. Teatavasti on Riia ülikooli juures kõik korporatsioonid koondunud *Prēzidiju Konventsi*, millisest praegu osa võtab 19 läti korporatsiooni ja 1 vene korporatsioon. Saksa korporatsioonid lahkusid mõne aja eest P! K!-st ja pidid loobuma korporatsiooni õigustest, kuna ei tahtnud alluda P! K! ainult läतिकeelsele asjaajamiskorrale. Praegu P! K!-s tegutsevate läti korporatsioonide elus ei ole mingisugust muudatust toimunud, vaid korporatsioonid tegutsevad edasi oma vanas vaimus.

Küll aga on mõnesugune muudatus toimunud läti üliõpilasseltside elus. Riia ülikooli juures olid üliõpilasseltsid palju nõrgemini are-

nenud, kui meil ja Riia üliõpilaskonnas. Edustus mängisid korporatsioonid eriti viimasel ajal päris peremehe osa. Seltside olukord oli raske eriti selle tõttu, et neil puudus mõjus keskorganisatsioon, kuna aga korporatsioonide P! K! oli just oma ühtlase ja tiheduse läbi ülevõimas. Sellepärast liikus juba mõnda aega läti üliõpilasseltside ringis mõte, luua üliõpilasseltside liit, ja selle kaudu vastukaal korporatsioonide hegemooniale.

See vana kavatsus teostati käesoleval kevadel. Asutamispäevaga 20. mai 1935 loodi „Läti Ülikooli Üliõpilasseltside Liit“, millisesse koondus 9 rahvuslikku üliõpilasseltsi: meeste üliõpilasseltsid *Austrums* (as. 1883, suurim ja vanim üliõpilasselts), *Atauga*, *Ziemelis*, *Kāvi Ziemeļniece* (naisüliõpilasselts), vienoitne tüübilised *Lidums* (meeste vienoitne), *Ausma* ja *Latviete* (naisvienoitne) ning *Dzimtene* (latgalli üliõpilasühing).

Kõik selle uue liidu liikmeks olevad üliõpilasseltsid jäävad oma ruumidesse, säilitavad oma sisemise

autonoomia, oma juhatuse ja oma traditsioonid. Luuakse ainult liidu ühine juhatuse kõikide ühingute esindajatest ning kõik organisatsioonid võtavad tarvitusele ühesuguse peakatte, millele aga iga ühing kinnitab erisuguse eraldusmärgi. Liidu liikmeks olevad ühinged on otustanud oma välistegevust täiesti kooskõlastada.

See uus liit ei ole aga veel ülikooli rektori poolt kinnitatud — alles sügisel oodetakse kinnitust. Igatahes ei ole niisuguse liidu loomine midagi niisugust, mis annaks õiguse meie ajalehtedele teha läti üliõpilaselu meile eeskujuks, sest meil on üliõpilasseltside liit juba varsti kümneaastane asutus, kuna Eesti korporatsioonide Liit on teutsenud juba 20 aastat.

Läti üliõpilaselu juhtimine on 15. mai 1934. a. riigipöördest saadik koondatud üliõpilaskonna tolleaegse juhatuse kätte, sest Läti valitsus saatis sõjaseaduse välja kuulutamiseiga ühel ajal Üliõpilaskonna Edustuse

laiali ning andis tolleaegsele Üliõpilaskonna juhatusele volituse üliõpilaskonna juhtimiseks. Üliõpilaskonna juhatuse valib ja esitab Rektorile kinnitamiseks üliõpilaskonna ettevõtete ning toimekondade juhatajad. Läti Üliõpilaskonna praeguseni töötav 6-liikmeline juhatuse koosneb 3 meeskorporatsioonide ja 1 naiskorporatsioonide esindajast, millega korporatsioonid on juhatuses absoluutses enamuses.

On arvata, et praegune kord üliõpilaskonna juhtimises kestab sõjaseaduse lõpuni. Ühtlasi on kuulda, et pärast seda valitsuse ringkonnad kavatsesid üliõpilaskonna omavalitsust põhjalikult ümber kujundada. Ometi on varajane kõnelda tegelikust „üliõpilaskonna ümbersuunamisest“ valitsusvõimu poolt, kuni võimsam üliõpilasorganisatsioon, korporatsioonide P! K! on endine ja muutmatu ning üliõpilasseltsid oma tegevuse tugevdamiseks koguni on suutnud luua mõjuka liidu.

Poliitiline Leedu üliõpilaskond

Kõigist balti üliõpilaskondadest on Leedu oma kõige politiseeritum. Teravalt erineb kolm suurt rühmitust, kolm üliõpilasliitu, millistest igapähele rida allorganisatsioonid.

Valitsuse erakonna, tautennikute, üliõpilasühinguks on korporatsioon *Neo-Lithuania* ühes naiskorporatsioon *Filiae Lithuaniae*'ga. Omades avaraid tegevusvõimalusi valitsusringkondade toetuse tõttu, kelle juhtivatest isikutest suur osa kuulub au- ja lihtvilistlastena *Neo-Lithuaniasse*, on see praegu ainus leedu üliõpilasorganisatsioon, kes saab järjekindlalt välja anda oma ajakirja — „*Akademikas*“.

Ometi ei ole valitsuse toetusest hoolimata *Neo-Lithuania* ja temaga kaasatöötajad haaranud üliõpilas-

konna enamus. Pea kogu aeg on Üliõpilaskonna Edustuses juhtivat osa etendanud poliitiliselt pöranda alla surutud ringkondade üliõpilasorganisatsioonid.

Neist on suurim ja täiuslikumalt organiseeritu — *Ateitininkai-liit*. See sõna tähendab — „tulevik“, ja selle taga peitub kristlik-demokraatlik erakond, mis taotleb katoliiklik-demokraatlikku rahvusriigi ideaali ja on praegu maksva korraga peamiselt demokraatia küsimuses teravas vastuolus. *Ateitininkai-liit* haarab praegu 12 organisatsiooni, millised töötavad kõik ühises hoones, ühisel maailmavaatelisel platvormil, ühise üldjuhtimise all, — esitavad aga igäüks mõnda erivarjundit või eriülesannet. *Ateitininkai*-organisat-

sioonide seas on puht-meis- ja puht-nais-, aga ka segaorganisatsioonid, ühing spordihuvilistele ja kunstinihing kirjandushuvilistele ring. Haruldase hea organisatsioon ning mõjus abi eriti kõrgesti hartud ja suure andumusega töötavatelt vaimulikkudelt on teinud *Ateitininkai* tugevamaks leedu üliõpilasühinguks, mis Üliõpilaskonna Edustuse koosseisust omas tavalisti tervelt kolmandiku (40 edustajast tavalisti 13 ja 14).

Väga mõjurikas just oma liikmete intellektuaalse taseme tõttu on *Ateitininkai* kõrval teine opositsioonikoondis — *Varpas*, see tähendab „kell“. *Varpas* on väbameelsete demokraatide ja sotsialistlike üliõpilaste koondis ning on oma väikesest liikmetearvust hoolimata korduvalt andnud Leedu Üliõpilaskonnale esimehi.

Kuigi valitsusringkonnad igapidi on soodustanud tautennikute üliõpilasorganisatsiooni, ja valmistanud raskusi opositsioonile olevatele koondistele, — ei ole siiski aastatepikkune autoritaarne valitsemiskord suutnud üliõpilaste enamiku sümpaatiad opositsiooni-koondistest võõrutada. Kuigi igal üliõpilasühingu koosolekul ja ajuti koguni igal koosviibimisel pidi viibima s a n d a r m, ei suutnud see vältida, et üliõpilaskond oma esimeesteks valis eeskätt *Ateitininkai* ja *Varpase* liikmeid. Nii meile hästi tuntud end. esimehed Sirvinskas (*Varpas*), kui ka Vl. Viliamas (*Ateitininkai*) ja praegune SELL'i president Senauskas (*Ateitininkai*: Keistutis) on opositsiooniliste koondiste liikmed.

Käesoleval aastal on vahekorrad siiski nii teravaks kujunenud, et Kaunase *Vytautas Suure* Ülikooli Üliõpilaskonnal ei olnud enam võimalik omale juhatust valida. Nagu Lätiski, nii ei tööta ka Leedus enam Üliõpilaskonna Edustus ja vana juhatuse üksi tegutseb edasi.

CIE VI olümpiaad Budapestis

Rahvusvahelisel Üliõpilaste Liidul (CIE) on kujunenud kindlaks traditsiooniks korraldada ühe- või kaheaastase vaheaja järgi üliõpilaskonkurentsivõistlused. Esimene sellelaadne üritus toimus 1924. a. Varssavis. Nimetatud olümpiaadi tulemused olid eesti üliõpilasspordi seisukohalt vaadates suurepärased — Tartusse toodi kaasa neli üliõpilaskonkurentsivõistluse maailmameistri tiitlit. E v e r võitis kaugus-, kõrgus- ja teivashüppe, tolle aja kohta. Heade tagajärgedega ning Tiisfeldt tuli võitjaks 1500 mtr. jooksus. II CIE olümpiaad peeti 1927. a. Roomas. Sellel olümpiaadil saavutas eesti üliõpilasspordilaste tudengite maailmameistri tiitli Joh. Schütz odaheites. CIE III olümpiaad leidis aset juba järgmisel aastal — 1928. a. — Pariisis ning CIE IV olümpiaad 1930. a. Darmstadtis. Nendel olümpiaadidel meie sportlased maailmameistri tiitlit ei saavutanud. CIE V üliõpilaskonkurentsivõistlused 1933. a. Torinos mõõdusid Eesti üliõpilasspordilastele erilise edu tähe all. Võidetud esikohade arvu poolest jääb Varssavi olümpiaad meie üliõpilasspordi ajalukku kahtlemata kauaks ajaks ainulaadse sündmuseks, kuid heade võistlustagajärgede poolest ja meie üliõpilasspordile, seega ka kogu Eesti spordile nimetegemise poolest, mõõdus Torino olümpiaad meile väga soodsalt. Nimetatud olümpiaadil oli meile kuldmedali toojaks N. K ü t t i s kaugushüppes. Märkimisväärne on see asjaolu, et peale kuldmedalimehe N. Küttese tulid ka kõik teised kergespordilased olümpiaadilt koju mitte vähemaga kui hõbemedaliga taskus.

Käesoleval aastal 10.—18. augustini peeti Budapestis kuuendad rahvusvahelised üliõpilaste olümpiamängud. Nendest mängudest võtsid osa meie üliõpilasspordilastest: A r n o l d V i i d i n g — kuulitõukes ja kettaheites, G u s t a v S u l e — odaheites, R u u d i T o o m s a l u — 100 mtr. jooksus ja kaugushüppes,

E v a l d Ä r m a n — teivashüppes ja O s k a r E r i k s o n — kettaheites.

Meie üliõpilasspordilaste sõit Budapesti algas 8. augusti varasel hommikutunnil üpris vaikselt. Sportlaste nende pikale teekonnale oli jaama saatma tulnud üliõpilaskonna juhatuse liikmeid, eesotsas üliõpilaskonna esimehega. Kaasas üliõpilaskonna juhatuse head soovid edukaks võistluseks ja taskus EKRAVE-Liidult eelmise päeva hilisõhtul saabunud (ometigi mitte võistlusteks õnnesoovivad) telegrammid.

Riias seltsisid meiega olümpiaadile sõitvad soomlased ja läti kaasvõitlejad. Alates Zengalest sõitsid meiega koos ka leedu üliõpilasspordilased.

Pikk sõit möödus hästi. Ülemelikus tudengite seltskonnas vaevalt keegi sai tunda seda rongi sõitja tavalist piinajat — igavust. 9. augusti kesköösel jõudsime Budapesti. Meie meeskond paigutati korterisse Budapesti Kõrgema Spordikooli internaat. Kuna kergejõustiku võistlused algasid alles 15. augustil, siis oli meestel küllalt aega reisiväsimusest puhkamiseks, uue ümbruse ja nute oludega kohanemiseks ning treeninguks.

Võistlustel esines meie väikese arvuline meeskond küllalt tublilt, kuigi tagajärjed oleksid võinud olla veelgi paremad. Meie sportlased saavutasid ühe esimese, ühe kolmanda, ühe neljanda ja ühe kuuenda koha, saades kokku 14 punkti ning tuues Eesti kergejõustiku võistlustest osavõtivate rahvuste seas üheksandale kohale.

Esikoha saavutajaks oli A r n o l d V i i d i n g — kuulitõukes, tagajärgena 15,38 mtr. A. Viiding oli oma kaasvõitlejaist klass parem, kuna tema võistlejad, peale ungarlase Horvathi, kes tõukas 14,56, pidid alla 15.50 tagajärgena leppima.

A. Viiding oli meile ka neljanda koha toojaks kettaheites, tagajärgena 44,79 mtr.

Kolmanda koha saavutas G u s -

t a v S u l e odaheites, tagajärgena 64,96 mtr. G. Sule kohaga võib täiesti rahul olla, kuigi tagajärg tundub olevat natukene väike. Sule võitjais olid sakslane Stöck, heitega 67,80 mtr. ja poolakas Lokayski tagajärgena 65,25 mtr. Sule kaotust Lokayskile võib ju pidada ülekohtuseks, kuid sama ülekohtune oleks nõuda, et Sule pidanuks võitma Stöcki, kes nädal aega hiljem Helsingis Soome-Saksa maavõistlusel saavutas kõigi aegade teise tagajärje, heites oda 73,96 mtr. ning hiljutisel Rootsi — Saksa — Ungari — Jaapani — Itaalia maavõistlusel taas saavutas üle 70 mtr.

Kuuenda koha meheks oli R. T o o m s a l u 100 mtr. jooksus. Tema saavutust tuleb eriti hinnata, kuna senistel suurtel rahvusvahelistel võistlustel eesti sprinteritel pole olnud kunagi varemalt võimalik esikohade jagamisest osa võtta. Meie sprinterite võimed rahvusvaheliste võistluste mõõdupuuga mõõtes on olnud võrdlemisi nigelad. R. Toomsalu saavutust 100 mtr. jooksus ei saa kuidagi viisi veeretada hea raja „süüks“, vaid peab panema ainult mehe väledate jalgade arvele, sest Budapesti B. E. A. C. staadioni oli CIE olümpiaadi puhuks laiendatud ning selle tõttu olid jooksurajad alles pehmed.

100 mtr. jooksus oli võistlejaid 24. Eeljookse korraldati 4. R. Toomsalu jooksis kaasa kolmandas eeljooksus. Võistlejaiks olid tal jaapanlane Suzuki, sakslane Voemert, tshehh Mecir, inglase Duncan ja leedulane Angevicius. Selle eeljooksu võitjaks tuli Suzuki ajaga 10,6 s., teiseks tuli Duncan ajaga 10,8 ja kolmandaks R. Toomsalu ajaga 10,9. 100 mtr. vahejookse korraldati 2. Teises vahejooksus jooksid: ungarlane Sjr, inglased Holmes ja Duncan, sakslane Wieden, jaapanlane Taniguchi ja R. Toomsalu. Alles viies start õnnestus. Kuni 60 mtr. oli Toomsalu viimane. Sealt edasi rebis ta ennast iga sammuga esimes-

tele lähemale ning umbes 90 mtr. kujunes esimeste järjekord, nagu ta lõpuni jäi — Sir, Holmes, Toomsalu. Võitja Siri aeg oli 10,5 sek., Holmesi aeg 10,6 sek. ja R. Toomsalu aeg 10,7. 100 mtr. finaalis, mis aset leidis kergejõustiku võistluste teisel päeval, jäi R. Toomsalu ajaga 11,0 sek. kuuendaks.

R. Toomsalu oli võistlustele üles antud ka 200 mtr. jooksus ja kaugushüppes. Kuna võistlus nendel aladel toimus aga ühel ja samal ajal, siis polnud Toomsalul võimalik mõlemist osa võtta. R. Toomsalu valis kaugushüppe, loobudes 200 m. jooksus võistlemast. Tagant järele tagajärgi vaadeldes näib aga, et ta oleks pidanud kaasa võistlema 200 mtr. jooksus, seal oluaks väljavaated kohale tulekuks hoopis paremad. Kaugushüppe võistlustel jälgis Toomsalut täielik ebaõnn. Esimesel, umbes 7,30 mtr., hüppel astus ta napilt-napilt üle. Teisel hüppel ebaõnnestus ärahüpe. Samuti kolmanda hüppega ei suutnud Toomsalu saavutada tagajärke, mis oleks mehe viinud lõppvõistlusesse.

Ainukesteks meesteks, kes meile punkte ei toonud, olid O. Erikson ja E. Ärman. Mõlema mehe seniste tagajärgedega arvestades oli neil võimalus kohale tulla. O. Eriksonil jäi kettahettes parimaks heiteks teine heide, millega ta saavutas umbes 41,50 mtr. E. Ärman tuli kuidagi viisi toime 3,60 mtr. ületamisega, kuid kaotas vahehüppes kuuenda koha poolakas Klomezakile.

Tugevad võistlused läbi teinult võis meie meeskond vihmasel Stefani päeva varahommikul rahuldustundega koduteele asuda. Meie üliõpilasspordi, sellega ka kogu eesti spordi heaklassilisust oli taas tõendatud. Eesti lipp oli lehvinud olümpiaadi võidumastis, olgugi et tagurpidi — valge ülal ja sinine all.

VI rahvusvaheliste üliõpilasmängude tulemused kujunesid järgmisi:

100 mtr.: 1) Sir (Ungari) — 10,8; 2) Suzuki (Jaapani) 10,8; 3) Scarr (Inglise), 10,8; 4) Holmes (Inglise) 10,9; 5) Dondelinger (Prantsuse)

10,9; 6) Ruudi Toomsalu — 11,0 sek.

200 mtr.: 1) Sir (Ungari) — 21,6; 2) Holmes (Inglise) 21,8; 3) Suzuki (Jaapani) 21,9; 4) Vollmer (Saksa) 22,1; 5) Soumer (Saksa) 22,4; 6) Flug 22,5.

400 mtr.: 1) Boisset (Prantsuse) 48,9; 2) Rinner (Austria) 49,1; 3) Rössler (Saksa) 49,8; 4) Steigertal (Saksa) 49,8; 5) Metzner (Saksa) 50,2; 6) Badas (Ungari) 50,8.

800 mtr.: 1) Stothard (Inglise) — 1.56,0; 2) Pichat (Saksa) 1.56,5; 3) Faure (Prantsuse) 1.56,5; 4) Rosio-ky (Tschehhoslovakkia) 1.57,2; 5) Ignaty (Ungari) 1.57,3; 6) Dessecker (Saksa) 1.58,2.

1500 mtr.: 1) Lovelock (Uus Meremaa) 4.00,0; 2) Ignaty (Ungari) 4.03,8; 3) Ratoky (Ungari) 4.05,2; 5) Tanaka (Jaapani) 4.05,8; 6) Angel (Hispaania) 4.06,2.

5000 mtr.: 1) Ward (Inglise) — 15.22,6; 2) Tanaka (Jaapani) 15.24,4; 3) Esaplar (Ungari) 15.25,0; 4) Wietrinas (Leedu) 15.40,0; 5) Puls (Saksa) 15.47,8; 6) Fehner (Saksa) 15.52,4.

4×100 mtr.: 1) Ungari 41,6; 2) Saksa 42,1; 3) Inglise 42,5; 4) Jaapani 42,8; 5) Prantsuse 43,3; 6) Tschehhoslovakkia 43,4.

4×400 mtr.: 1) Prantsuse 3.17,4; 2) Saksa 3.17,6; 3) Ungari 3.22,4; 4) Austria 3.23,6; 5) Tschehhoslovakkia 3.25,2; 6) Jaapan 3.27,2.

800+400+2×200 mtr.: 1) Inglise — 3.32,4; 2) Saksa — 3.32,2; 3) Tschehhoslovakkia — 3.33,8; 4) Jaapani — 3.35,6; 5) Ungari — 3.36,0; 6) Prantsuse 3.38,0.

400 mtr. tõkkeid: 1) Kowacs (Ungari) 53,2; 2) Wegener (Saksa) 53,5; 3) Nottbrock (Saksa) 55,7.

Kaugus: 1) Tarjima (Jaapani) 7.52; 2) Long (Saksa) 7.39; 3) Hasada (Jaapani) 7.37; 4) Koltay (Ungari) 7.13; 5) Plawczyk (Poola) 7.05; 6) Graup (Saksa) 7.08.

Kõrgus: 1) Asakuma (Jaapani) 1,94; 2) Weingötz (Saksa) 1,94; 3) Tanaka (Jaapani) 1,94; 4) Bodossy (Ungari) 1,90; 5) Murakami (Jaapani) 1,86; 6) Gierutto (Poola) 1,86.

Teivas: 1) Nishida (Jaap.) 4.30;

2) Ohro (Jaapani) 4,10; 3) Hartmann (Saksa) 4,00; 4) Osanyi (Ungari) 3,80; 5) Zakrewski (Poola) 3,70; 6) Klomezak (Poola) 3,60.

Kuul: 1) Arnold Viiding — 15.38; 2) Horvath (Ungari) — 14.56; 3) Stöck (Saksa) 14.44.

Ketas: Sievert (Saksa) 46,47; 2) Hilbrecht (Saksa); 3) Jozsa (Ungari); 4) Arnold Viiding.

Oda: 1) Stöck (Saksa) — 67,80; 2) Lokayski (Poola) — 65,25; 3) Gustav Sule — 64,96; 4) Nagao (Jaapani) 57,70; 5) Csanyi (Ungari) 57,67; 6) Varszeghi (Ungari) 55,65.

Viievõistlus: 1) Stöck (Saksa) — 3669 p.; 2) Lokaijsky (Poola) 3396; 3) Müller (Saksa) 3332 p.

Rahvuste järele said punkte kergejõustikus: 1) Saksa 193 p., 2) Ungari 107 p., 3) Jaapani 75 p., 4) Inglise 75 p., 5) Poola 58 p., 6) Tschehhoslovakkia 32 p., 7) Prantsuse 30 p., 8) Austria 19, 9) Eesti 14, 10) Läti 9, 11) Uus Meremaa 14) 10) Läti 9, 11) Uus Meremaa 6 p., 12) Hispaania 2 p.

H. P.

Storlieni töölaagris

Allakirjutanal võimalus möödunud suvel osa võtta töölaagrist tudengeile, mitte töölaagrite kodumaal Saksas, vaid Rootsis.

Teatavasti on töölaagrite eesmärgiks rakendada produktiivsele tööle noori, kes tööta ning veedavad oma aega mõnuses mittেমidagi tegemises.

Hitlerinoorte töölaagrite eesmärk ning sunduslikustegemise põhjus on tutvustada ning harjutada tulevasi haritlasi füüsilise tööga ja harjutada sõjaväelise distsipliiniga. Sel põhjusel on saksa tudengil sunduslik kuuekuune töölaager. Eestis on olukord teine. Siin noormehed sundteenistust sooritades teevad vahet sama läbi.

Milleks korraldati siis Storlieni laager? Vaevalt keegi sõitis Storlieni, et seal tööd teha või tutvuneda füüsilise tööga. Mind ennast tõmbas palju enam reis ja Rootsi mäed. Igas noorus peitub reisimise iha ja kurb kui seda ei saada üldse rahuldada. See on vahet Rootsi Üliõpilaskondade Liidu saavutis käesoleva töölaagri näol. On näidatud tee, kuid võimaldada tudengile näha ilma ning viibimist võõra rahva seas. Töölaagri kaudu luuakse sidemeid kohapealsete elanikkudega. Tavaliselt reisides tõrmatakse läbi linnad ja maad ning nähakse silmaga väga palju, aga lähemalt tundma ei õpita midagi.

Kahtlemata tegi Rootsi suusaühing Storlieni laagriga hääd reklaami Rootsi suusahotellidele mägedele. Rootsi suusaühingule kuulub seitse mägihotelli, ning möödunud kevadel valmis Storlienis vana kõrvale veel uus. Talvel on hotellid okupeeritud suusatamishimuliste noorte ja vanade poolt. Suusatushooaeg kestab seal 8 kuud. Suvekuudel kasutavad hotelli inimesed, kes peavad viibima tervislikel põhju-

sil mäestiku pisilastevabas õhus. Laagri kestvusel elas hotellis üle 150 võõra, kellel suuremalt jaolt lõunalaualale kuulus mingisugune rohupudelike sissevõtmiseks. Hotelli noor arst oli päris hädas gratiskonsultatsioonidega, nagu ta ise nimetas oma jutlemisi külalistega, eriti aga vanapiigadest-õpetajannadega.

Laagrisolijate ülesandeks oli rajada võsasse, hotellist umbes 2 km kaugusele lõunanõlvakule 20 meetri laiust suusateed. Kolmenädalase töö järgi olime valmis umbkaudu 400—500 meetri pikkuse lagendikuga, mis ulatus 600 kuni 750 meetrini üle merepinna. Sealt ülespoole kasvas veel põidlapikkune polaarkask ja sammal. Töö oli ju väga lihtne, ega ei nõudnud erilist oskust. Kirve- ja saetöö ning hiljem koristamine. Osavõtjate tööga harjumatus tõttu olid esimesel nädalal kõik hädas rakkudega. Allakirjutanu kogus enesele neid 13 kuue tööpäeva jooksul! Hiljem harjusid käed ning siis läks töö juba päris lõbusasti. Rakke soodustas eriti asjaolu, et esimesed kaks tööpäeva sadas vihma. Märg kirvevars nagu kooris naha maha. Saageda töötajad olid paremas seisukorras.

Töötada tuli kella 9—12 ja 2—5, kokku kuus tundi päevas,

sinna sissearvatud edasitagasi käimine ja kaks korda kohv haljal murul. Kõige selle vaeva ta suks saadi prii ülevalpidamine ühes kõigi mugavustega; koguni soe ja külm vesi oli igas toas. Elati kahekesi tubades. Allakirjutanu jagas oma toa ühe juristiga Lundist.

Osavõtjaid oli 15. Kaheksa rootsi, kolm saksa ja kolm inglise tudengit. Viimastest oli ainult üks inglane, kuna üks oli sakslane ja teine koguni türklane. Vaatamata rahvusvahelisele koosseisule ei olnud keel takistuseks, kuna kõik osavõtjad mõistsid kas saksa või inglise keelt.

Vaba aja kasustamine õhtuti olenes ilmast. Vihmaste ja uduste ilmadega istuti seltskonnaruumides ning loeti raamatuid, tant-siti, mängiti kaarte jne. Ilusate ilmadega oli tavaliseks kombeks ronida mõne mäe otsa vaatama päikese loojangut. Rootsi tudengid on kõik suured piibumehed. Igal olid piibud kõigi sinna juurdekuuluvate atribuutidega. Toanaabril oli neid koguni kolm ühes võetud. Õhtuti mägedele ronides on piibumeeste seltskond päris mõnus, kuna peletab sääsed eemale.

Esimese nädala möödumisel tundsin ränka kojuigatsust. Ümbrus oli ju suurepärane ning avar, valged tipud ja metsik loodus. Aga koju kippusin. Hiljem, kui sobis juba tutvus ning lähenes lahkumine, oleks meeeldi kauemaks jäänud. Praegugi, kui mõtlen laagri, siis meeeldi sõidaksin tagasi just suure avaruse ja metsiku mäestiku looduse pärast.

Tänu laagrist osavõtmisele, võimaldus ligemalt tutvuda Rootsi tudengite ja rahvaga, eriti aga kauni Rootsi mäestikuloodusega.

R. Koort.

XII SELL konverents Kaunases ja Klaipėdas

18.—21. maini s. a.

Kui konverentsile sõitval eesti ekskursioonil võimaldus paar päeva varem käiku pandud „Balti ekspressi“ kasutada, siis tähendas see mõnetunnilist ajasäästu. Viie tunniga Riiga jõudnult ei suudagi nagu uskuda, et Eesti piiridest vahepeal juba üle on jõutud sõita. Neid kiiduavaldusi, milliseid oli jõutud lausuda Tartu-Riia vahelisel sõidul selle „ekspressi“ arvel, tuli aga Riia-Kaunase vahemaal tublisti revideerida. Vene roopalaüsetega raudtee mugavais vaguneis harjunud sõitjale tundus nagu pilkena, et ka „ekspress“ oma koosseisus sallib suvisõiduks mõeldud kitsapinnalisi vagunijupatseid (õige sarnased veneaegse hobusekonka vaguneile Tallinnas). Magamisest ei olnud seal muidugi juttugi ja aeg kulus nendele vagunikestele paraja nimetuse otsimiseks.

Kui aga hommikul Kaunase jaamaesisel SELL-maade lippuderida ja leedu kaasvõitlejate mütsidemeriga vastu lehvitas ja orkestergi oli mürtsumas, siis vaibus meelest „ekspress“ ja sedagi ei pandud tähele, et vahepeal oli hakanud vihma tiputama.

Sama „ekspressiga“ saabusid kõik konverentsi väliskülalised — seetõttu ka vastuvõtt ühine. Selgub, et XII konverents väliskülaliste arvu poolest püsib juba kolmandat aastat 10. juubelikonverentsil püstitatud tasemel. Soomest sõitnute arv on seekord 7, Eestist — 23 ja Riist liitus sajapealine ekskursioon — seega väliskülalisi 130 (X konverentsil 1933 Tartus — 160 ja XI konv. 1934 Riias — 198). Kaunis varajasel hommikutunnil jaama tulnud leedu kaasvõitlejate õige arvukas kogu tõendab, et SELL-maade lõunapoolsem liitlane konverentsi korraldamist on võtnud täie innuga. See huvi ilmnas kogu konverentsi kestel ja tundub ka loomulikuna, kui meenutame neid viimaste

kuude jooksul toimunud õige mitmeid Baltiriikide-vahelisi kokkutelekuid Kaunases — möödunud hilissügisel esimene Baltiriikide välisministrite konverents ja kevadel kaks nädalat varem teine, siis pressekonverents jne.

Eriti ilmekalt aga väljendus see huvi ja tähelepanu SELL-üliõpilaskondade koostöö suhtes konverentsi avaaktusel. Ohvitseride kasiino saal, mis Kaunases kuulub suuremate hulka, oli seevõrra tulvil täis osavõtjaid, et lahtiste külguste kaudu kõrvalruumidki neid vaevu suutsid mahutada. Aktuse pidulikkusele aitasid üliõpilaskondade esindused lippudega aina efektiivselt kaasa. Nagu see pealinnas hõlpsamalt võimalik (võrreldes näit. Tartuga), toimus Kaunase konverentsi avaaktus Leedu haridusministri, SELL-maade saadiku, Kaunase linnaeape, SELL-maade sõprusühingute esimeeste osa- ja sõnavõtul. Meeldejäätavamaid oli aga Kaunase ülikooli rektori prof. M. Römerise tervituskõne. Ja nõnda ei kujunenud aktus mitte vormaliseks kohustuseks, vaid võimsaks ja tõsiseks sõprustunnete süvendajaks.

Samal aktusel toimunud SELL-liidu presiidiumi moodustamine annab järgneva isikulise koosseisu: president — Jonas Senauskas (Leedu), I abipresident — Aaro Sarpanta (Soomes), II abipresident Lydia Raudsepp (Eesti), sekretär Heinrich Romans (Läti), abisekretär — Jonas Vaitkevicius (Leedu).

Õhtul on konverentslastel võimalus tutvuda leedu ooperiga ja selle asutaja ning kandvaima jõu Kipras Petrauskasega (on Eestiski mitu korda esinenud).

Järgnev pühapäev erkse kevadise päikesepaistega ja täisõites kirsiadadega otse kutsub välja kevadist õhku ahmima. Ekskursantidel võimalubki see — bussidel Kaunase ja ümbruse vaatlemiseks; ametlikud

esindajad peavad aga alistuma töörakmeile, sest komisjonide tööga tehakse juba algust.

Õhtupoolikul on delegaadid Leedu presidendi A. Smetona pool audientail ja järgnevalt on päevakorras pärja asetamine Leedu vabanduse eest langenuile. Langenute austamine on seotud mitmetigi omapärase ja hinnatava traditsiooniga. Mälestusmärk endast on õige lihtis maakividest väheldane püramiid ja asub äsjaavalminud Vytautas Suure muuseumi esisel platsil. Seega siis täiesti südalinnas. Vytautas Suure muuseum on kavetatud küll laialt ulatuslikumalt, praegu on see tegelikult sõjamuuseum ja selle vahtkonna moodustavad sõjainvaliidid, kes ka langenute mälestamisel moodustavad aukompanii. Samuti mängib sõjainvaliidide orkester. Nõnda mälestavad need vanad lahinguväljade kaaslased igal õhtul neid võitlusesilisi, kes vaba Leedu pinnal ise enam elada ei saanudki. Tsereemonia sünnib päikese loojaku ajal ühes muuseumi tornist lipu allalaskmisega. Sel ajal toimub ka pärjade asetamine mälestussambale. Seekord asetati kolm pärja: Soome ja Eesti üliõpilaskondade poolt ühine pärj, siis Läti ja Leedu üliõpilaskondadelt eraldi.

Kui üleval mäel Vytautase pargis lõkketuled tähistavad noorte rõõmulaagrit ja üliõpilaslaulud rõkkavad koiduni, siis ei takista see ometi juba eesmaspäeva varahommikul Kaunasega jumalaga jätmast ja erirongiga Klaipėda poole teele asumast. Paaritunnise sõidu järele tehakse peatus Dotnuva jaamas, et samanimelist põllumajandus-ülikooli külastada. Õige nappi aja tõttu jõutakse seal ainult einetada. Ülilehe peatoimetaja ksv. Pärtelpoeg on aga siiski jõudnud vahepeal ka foto teha leedu suurimast kanast, (fotot olen näinud, andmed kana suuruse kohta Pärtelpojalt saadud). Edasisõit

XII SELL-i konverentsi delegaadid Kaunasesse saabumisel

Klaipeda suunas kestab viis tundi ja esindajail kulub see aeg komisjoni istungeiks. Igatahes otstarbekas ja soodne aja kasutamisiis.

Nida — kõlaliselt meenutab see väga kuulsat Veneetsia Lidot. Võib olla mitte ainult kõlaliselt, vaid ka vastava geograafilise oskussõnana oma imetlemisväärsete liivaluudetega. Nidasse sõitmiseks laeval piki Kura maanina — Leedu Sahaarat — ja sellega tutvumiseks kulub ära terve päev. Nida — see on kaluriküla ja suvituskoht õige Saksa piiri lähedal. Oli õige palju neid, kellele see liivamägede avarus kogu ekskursioonil nähtust jättis kõige mõjuvama mulje.

*

XII SELL-konverentsi kavas ei olnud eriti raskeid küsimusi, kuid piisas keeleküsimusestki mitu päeva arutamiseks, nõnda et alles laeval teel Nidasse ja tagasi saadi see lõplikult lahendada. Ametlike esindajaina võttis Eestist osa 8 delegaati — 5 Tartu üliõpilaskonna esindajat, keskbüroo juhataja E. Sitska ja 2 Tallinna tehnikumi esindajat, delegatsioonijuhina toimis ksv. Lydia Raudsepp. Soome oli esindatud ainult kahe delegaadi kaudu, Lätist oli 12 ametlikku esindajat ja Leedust 25.

I komisjonis — organisatsiooniküsimused — töötasid Eesti poolt kaasa ksv. L. Raudsepp, E. Ott, R. Moikov (Tall. Teh.) ja bürojuhataja E. Sitska. Enamik küsimusi I komisjoni päevakorrast leiab peatse lahenduse, nõnda vastavad tegevus- ja kassaaruanded, eelarve. SELL-liidu nimetus, millise kasutamiseks varem ei olnud ametlikku otsust, leiab pooldamist. SELL-üliõpilaskondi kohustatakse mõjustama selles suunas vastava maa instantsi, et koolikavad, õpperaamatud jne. sedamoodi koostataks, et õpilased võimalikult täielikud teadmised saaksid SELL-maade üle. Seoses CIE ja ISS küsimustega selgub, et ISS kongressile Hollands, 26. juulist — 2. augustini, SELL-maadest saadikuid ei saadeta. CIE kongressilt Praahas (28. VII — 8. VIII) osavõtmiseks ei tehtud ka mingit siduvat otsust, selgus, et Läti saadab esindajad, Soome mitte, Eestis ja Leedus ei olnud veel lõplikult selgunud.

Nii et kõik jooksis muidu sujuvalt, kuid esimeses komisjonis leidub iga aasta ikka mõni küsimus, millele komistatakse ja siis palavalt vaieldakse kuni konverentsi lõpuni. Varemmail aastail oli seesuguseks Poola liitu juurdevõtmise küsimus,

möödunud aastal Riias Keskbüroo juhataja valimismoodus ja seekord siis SELL läbikäimiskeele küsimus. Sügisel Keskbüroo istungil esitati Eesti Üliõpilaskonna poolt ettepanek võtta SELL asjaajamiseks inglise keel. See ettepanek oli arutusel kevadisel KB istungil ja leidis Läti ja eriti Leedu üliõpilaskonna pooldamist. Küsimuse otsustamist takistas aga Soome üliõpilaskonna eitav seisukoht (SELL-liidu otsused peavad olema ühehäälsed) ja sedaviisi kandus keeleküsimus konverentsi päevakorda.

Soomlaste seisukoht ei olnud konverentsikski muutunud. Nead ei ole põhimõtteliselt kuidagi inglise keele vastu, kuid tegelikku olukorda arvestades (Soomes on esimene võõrkeel rootsi, teine saksa) ei taheta seesuguseid kohustusi endale võtta, mille lahendamiseks ei ole lähemas tulevikus ette näha kindlaid võimalusi.

Keeleküsimus üldiselt kandiski enam orientatsiooniküsimuse kui läbikäimise vahendi laadi, sest vaidlematult on tänapäeval SELL-maadest võõrkeeltest saksa keele oskus levinenumaid. Klaipeda tüliküsimusist sakslastega õhutatuna olid leedulased saksa keele suhtes õige vaenulikud ja pooldasid päeva pealt inglise keelele üleminekut. See keelevaenulikkus ilmnes muide ka ametlikes sõnavõttes väljaspool üliõpilaskonna tegelasi — kasutati kõnedeks ainult inglise, prantsuse ja leedu keelt (viimasel juhul siis tõlgiti saksa keelde), kuigi SELL-liidu ametlikuks keeleks on saksa keel.

Kuna keeleküsimus SELL-liidus praegugi ikkagi päämiselt on orientatsiooniküsimus, siis nõustuti lõpuks Eesti Üliõpilaskonna uue ettepanekuga ses küsimuses: XII SELL-konverents peab vajalikuks, et SELL läbikäimiskeele küsimuses üliõpilaskonnad töötaksid ses suunas, et inglise keel lähemal ajal saaks võtta SELL-liidu ametlikuks keeleks.

II komisjoni — reisud ja läbikäimine — tööst oleks mainida vahetusekursioonide tõstatamise mõtet, kuna mitmes riigis ekskursioo-

nide korraldamiseks tuleb valuuta-raskusi. Passi ja viisumite kaotamiseks SELL-maade vahel otsustatakse seda energilisemalt samme astuda. Komisjonis töötasid Eesti poolset kaasa H. Pello ja M. Lammas (Tall. Tehn.)

III komisjoni — sport — päevakord oli kaunis pikk, kuna aga enamik küsimusi oli varem KB istungeil juba käsitlemist leidnud, siis jooksis töö sujuvalt. Mainimist vääriks siin spordistatuudi muudatused ja täiendused. SELL-rekordi mõiste, milline statuudis varem oli segaselt määritletud, leidis uue sõnastuse. SELL-rekordiks loetakse uue statuudi kohaselt iga SELL-maade ülikoolides immatrikuleeritud üliõpilase (või kaks aastat lõpetanud) sportlikku kõrgsaavutist, kui see on saavutatud vastava maa spordiliidus registreeritud org-i või üliõpilaskonna poolt korraldatud võistlusel. Võistlusalade suhtes SELL spordistatuudis esineb ka soovitatavate alade nimistu. Pea iga olümpiaadi kavast on esinenud ka nn. soovitavaid alasid. Möödunud sügisel Tartus korraldatud IX SELL-olümpiaadi punktide arvestamisel tekkis aga küsimus, kas need ka punkte annavad. Statuudis fik-

seeriti nüüd, et olümpiaadi kavast esinenud soovitatavad alad annavad samuti punkte.

Samuti leidis fikseerimist võistlusalade järjekord SELL-olümpiaadidel. Möödunud kevadel Riias peetud SELL tali-olümpiaadi järjekorranumbriks otsustati lugeda 4 ja 1933. a. Kaunases ainult kahe maa osavõtul pidamata jäänud SELL taliolümpiaad lugeda kolmandaks. Otsus tehti olümpiamängude analoogial. Järgmine, s. o. V taliolümpiaadi pidamiseks esitati kutse Leedu poolt 1936. a. veebruaris. SELL 10. juubeli-olümpiaad tuleb pidamisele Riias 28. ja 29. sept. käesoleval aastal.

10. olümpiaadiks otsustati kirjutada informatsiooniteos SELL-üliõpilaskondade spordiülevaate üle. Teos peaks ilmuma juba CIE olümpiaadiks — siis augusti alul. Komisjonis töötasid kaasa Valter Pärtel-poeg ja R. Moikov.

IV komisjon — informatsioon ja üliõpilajakirjandus — töötas Loomet Laja (Eesti) juhtimisel. Konstateeriti, et üliõpilajakirjandus on küllaldast tähelepanu osutanud SELL-maadele möödunud tööaasta jooksul.

Ümberkorraldav otsus tehti ka

SELL informatsiooni-bülletääni „SELL-teated“ avaldamiseks. „SELL-teated“ ilmub kolm korda aastas (1. okt., 1. veebr., 1. apr.) ja sisaldab jooksvat informatsiooni SELL-üliõpilaskondadest. „SELL-teated“ paljundatakse mimeografeeritult ja saadetakse kõigile CIE-sse kuuluvaile üliõpilaskondadele ja Skandinaavia maale, muidugi ka SELL-maade üliõpilasajakirjadele.

*

SELL-maade üliõpilaskonnad tunnetasid esimestena Baltimaade koostöö paratamatust ja 12 aasta eest loodi selle ühise tööpõllu viljelemiseks SELL-liit. Aasta-aastalt lisandub sellele tööväljale ikka uusi kaasatöötajaid ja töö meeleolu muutub tihedamaks. Eriti viimasel aastal on siia lisandunud juba Balti riikide ametlikkegi koostöö avaldusi. Mõistagi, et üliõpilaskonnad selles sõbralikus õhustikus seda tagajärjekamalt saavad arendada oma osa Baltimaade koostöös. XII SELL-konverents oli omakorda seesuguseks lüliks SELL-koostöö kindlas ahelas, kus avanes võimalus lõunapoolsema naabri külalislahke koduga tutvunemiseks.

Ed Sitska.

Universaalaramatukogu.

„Ja mis muud veel kui see: võta manitsust mu poeg! sest palju raamatute tegemise peale ei saa otsa, ja suur lugemine väsitab ihu ära.“ (Koguja 12, 12).

Neid on palju. Raamatuid, ma mõtlen. Kas peaks neid olema veel rohkem? Või saaksime õnnelikumaks, oleks neid vähem? Selle ümber võib filosoofeerida, tõsiasi on ometi, et mõnisadatuhat trükipressi ööd-päevad läbi ja aastast aastasse pidevalt varustavad maailma trükitud paberiga. Mida ütlenuks küll Saalomon Koguja, kui ta näinuks mõnda tänapäeva raamatukogu, miljonikõitelist? Aga tõesti tahad au-kartust tunda autori ees, kes juba mõnituhast aastat tagasi mõistis ütelda: „Suur lugemine väsitab ihu ära.“

Mind krüstab küsimus: kas on raamatute tegemise

piir? Ons sellel piiri üldse olemas? Filosoofilt ja matemaatikult Leibnizilt on pärit üks elegantne mõtteeksperiment sellel teemal, millega kavatses koor-mata järgnevate ridade lugeja häatahtlikku kannatlikkust.

Eeldagem, et saja erineva trükitiibiga (suured ja väikesed tähed, kirjavahemärgid, tähtede vaheruumid jne.) on võimalik väljendada iga teksti. Ja kujutagem siis, et oleme teinud enesele ülesandeks trükida kõik võimalikud raamatud. Aga sõnake kõik ärgu tähendagu siin mitte ainult neid raamatuid — häid kui halbu — mis tänini kirjutatud on ja edaspidi tegelikult kirjutatakse, vaid tööpoolest kõiki; kõiki, mida on võimalik saada trükitehnikku igal mõeldaval viisil matemaatiliselt kombineerides. Et ülesannet täpsustada, tehkem veel üksainus lisa-

eeldus: iga raamat saagu täpsalt üks miljon täheruumi suur. See üldsust ei kitsenda. On mõni raamat sellest moodust lühem, siis jääb lõpus ülearune osa valgeks paberiks (ladumiskastis on ju plokk olemas); on mõni teos mahukam, siis ta läheb lihtsalt mitmesse köitesse. Ja need köited, miljon täheruumi igauks, on siis nii parajad 500-leheküljelised leksikonid-anded.

Et niisugust raamatukogu tegelikult valmis trükkida ei suudaks kogu maailma trükkalid ka siis, kui nad tänasest kuni maailma lõpuni selle oma ainsaks ülesandeks võtaks, see on selge otsesemad. Ärgu see meid huvitagu. Kuid katsugem, kui kaugele meie kujutlusjõud suudab jälgida selle, kuigi mitte teostatava, siis ikkagi mõeldava ettevõtte tulemusi. Tulebki välja, et see nii süütuna näiv mõtteeksperiment on ometi kõvaks proovikiviks inimlikule kujutlusvõimele.

Millega hakkaks sellise „universaalraamatukogu“ valmistamine peale? Esmalt teeksime ühe raamatu, mis oleks koguni tühi. Siis ühe raamatu, mille esimene lehekülje üleval nurgal seisaks täht „a“ ja muud ei midagi; siis ühe raamatu, kus seisaks alguses „aa“ ja rohkem ei midagi. Nõnda see asi läheks edasi. Saaksime tohutu hulga köiteid, mis koosneksid enam-vähem korrapärastest „matemaatilistest“ tähtedekombinatsioonidest. Aga kui moodustaksime kõik kombinatsioonid, siis peaks kõigi mõttetuste kõrval paramatult välja tulema ka kõik mõistetava sisuga raamatud.

Ja nüüd siis selle universaalraamatukogu suurus. Kuipalju köiteid ta sisaldama peaks? Kas selle arvatavasti hiigla suure arvu määramine pole ehk liiga raske? Kõigevähematki, Matemaatik ütleb teile kohe, et sellisesse biblioteeki tuleb $10^{2000000}$ köidet. Täpsalt nii palju, ei vähem ega rohkem. Muidugi, võidaks küsida, mis tähendab $10^{2000000}$. Vastus: see tähendab „kümme astmes kaks miljonit“ ehk üht arvu, mis harilikul viisil kirjutatult näeks välja: üks, kahe miljoni nulliga. Uudishimu rahuldatud? Vara! Just nüüd läheb asi huvitavaks. Jääb nimelt katsuda, nagu suurte arvude juures ikka (näit. astronoomiliste andmete juures), kuidas sellest arvust konkreetset kujutlust saada. Ja selle juures elame läbi midagi üllatlikku, nagu kohe näeme.

Astronoomid on osavad tarvitama mitmesuguseid võtteid „astronoomiliste“ arvude konkreetseks kujutluseks. Kui näitaks lähim kinnistäh, mida tunneme (üldiselt, et see on α Centauri) on meist umbes 40 000 000 000 000 (nelikümme miljoni) kilomeetrit kaugel ja see arv meie kujutlusse ei taha mahtuda, siis võetakse kätte ja väljendatakse sama kaugus näit. valgusaastates. Selle tähe kaugus on ümmarguselt 4 valgusaastat. Valgusaastat tarvitab 4 aastat aega, et selle tähe juuresse meieni jõuda. Asi hõlpsasti ettekujutatav korras.

Eks katseme siis sama võtet kasutada ülevaate saamiseks meie universaalraamatukogu suurusest. Ehk

tagem parkümmet laudit kõrge riul ja vaadake kui pikk see riul tuleb. Muretsemegi raamatukoguhoidjale sõiduk, mis liigub valguse kiirusega. Vaatame, kui palju aega kulub sellise riuli ühest otsast teise sõitmiseks? Vastus on väga vähe lohutav: kulub vähemalt $10^{1000000}$ aastat, s. o. üks 1 999 990-ne nulliga. Ainult närused kakskümmend nulli oleme suutnud maha kiskuda selle arvu küljest, mida asusime „konkreetselt ette kujutama“! Nii et resultaati mahub meie kujutlusse sama vähe, nagu arv, millest lähtusime. Üks trotslik arv!

Aga see arv paneb vastu veel kangematelegi proovidele.

Einsteini järgi universum „mille ühes nurgakeses elame meie, on lõplik. Tohutusuur, aga ikkagi lõplik. On arvatud ka selle universumi ligikaudne ulatus. See on (muidugi väga hüpoteetiliselt ja väga „ümmarguselt“ öeldud) 100 miljonit valgusaastat läbimõõta. Kuidas oleks meie universaalraamatukoguga, kas ta mahuks kogu universumi suurusesse kasti ära? Ei mahu! Aga mitu niisugust kasti siis vaja läheks? Oh, isegi siis, kui iga raamatu kujutleksime enesele nõnda väikesena nagu üksainus a a t o m, poleks juttu sellest, et see raamatukogu universumisse ära mahuks. Veel hullem: neid universumisuuruseid kaste kuluks selgi juhtumil veel oma $10^{1000000}$ tükki (jällegi number üks 1 999 900-ja nulliga). Jälle resultaati, mis omakorda vajaks „konkreetselt ettekujutuse“ võtete rakendamist. Ei tee meie kujutlusvõime vahet, kas numbrile üks on külge riputatud nullisid kaks miljonit või „ainult“ 1 999 900 tükki.

Nii suur on see arv. Kui räägitakse „astronoomsetest“ arvudest, siis teada peaks küll nimetama „üliastronoomiliseks“. Tema vastupanu meie kujutlusvõimele me ei suuda murda ühelgi viisil.

Ent ärgem löögem araks! Jätkem siis katsed sellest arvust konkreetset pilti saada ja püüdkem selle asemel teha üks lühike ekskursioon „universaalraamatukogu“ sisustikku. Vast siis läheb arusaadavamaks, miks see kogu nii mahukas on.

Mida see kogu siis õieti sisaldama peaks?

Kõik.

Kõik öeldu ja ütlematu.

Igas keeles. Olevais, olnuis ja tulevais. Aga ka selliseis, mida kunagi pole olnud ega kunagi ei tule. Kõikide keelte aabitsad, grammatikad ja sõnastikud muidugi ka. Kõik kirjandus kõikides keeltes. Kõik mõeldud, ilmsi, unes, selge mõistuse juures ja arust-lagedalt.

Selles universaalraamatukogus on kogu maailma ajalugu tema algusest kuni tänaseni kirjas. Nii detailselt, nagu teie iganes nõuda oskate, detailsemaltki veel. Iga üksiku inimese eluloo leiata seal kõige pisemate üksikasjadega. Aga mitte ükski nende inimeste elulood pole seal sees, kes seni on maailmas elanud, vaid ka nende omad, kes täna, homme, tuleval aastal, tuhanda aasta pärast maailma sünnivad, maailmas asus-

Edustuse koosolek 3. sept. s. a. kell 21

Erakorraliselt varasele ajale ja ekamitele vaatamata oli koosolekust osavõtt elav — kvorumiraamatusse oli kantud 22 edustaja nime. Koosolek, mida juhatas üliõpilaskonna esimees Ilmar Tõnisson, algas vähese hilinemisega ja oli avalik õige lühikest aega. Juba teise päevakorra punkti juures, milleks oli juhatus otsuste kinnitamine, tehti pärast mitmesuguste otsuste kinnitamist ettepanek koosolek Üliõpilask. Edustuse kokukorra par. 10 põhjal kinniseks kuulutada. Ettepanek võeti vastu ja

kõrvalisi isikuid paluti koosolekult lahkuda.

Edustuse koosoleku avalikus osas kinnitati eelmise koosoleku protokoll, võeti teatavaks, et Edustusest lahkunud välistoimkonna juhataja I. Lille asemele on kutsutud E. Korporatsioonide Rühma nimekirja järele uueks Edustuse liikmeks üliõp. Osvald Bender (korp. Harjola) ja kinnitati rida juhatus suvise tegevuse otsuseid.

Nagu selgus kinnitatud otsustest, on juhatus suve kestel teinud viljakat tööd, kuigi uus juhatus väga eba-

soodsal ajal, pärast semestri lõppu, sai tegevust alustada. Terve rida otsusi on tehtud spordi alal. Üliõpilassportlased on edukalt osa võtnud Budapesti üliõpilaskooli olümpiaadist ja seal väarikalt esindanud Eestit. EKRAVE-Liiduga tekkinud arusaamatused on korraldamisel ja Üliõpilaskonnale ei ole selles asjas vähe- matki ette heita. Palju tööd on teinud Üliõpilask. Juhatus suvevaheajal üliõpilasmaja ja üliõpilasköögi kordaseadmise alal. On läbi viidud remondid, millega saavutati uued ja otstarbekohased ruumid Üliõpilask. haigekassale, sporditoimkonnale, kultuurtoimkonnale ja tööbüroole. Remonteerit. on ka üliõpilassöögisalaali ja köögis on läbi viidud tervishoidlikult hädavajalikud remonttööd. Ühtlasi on üliõpilasköögi inventari raamat lõplikult korda seatud ja läbi viidud vajalikud mahakustutamised.

Haigekassa töö alustamist sügissemestri algusel on hoolsasti ettevalmistatud. Üliõpilaskonna poolt ametisse võetud arst dr. E. Jakobson on pidanud läbirääkimisi raviasutuste ja apteekidega, mille põhjal üli-

tavad. Veel enam: nendegi elukäigud leiata, keda maailmas kunagi pole olnud, ega iialgi olema ei saa. Nagu ka kõik ajaloo ikka uutest ja uutest variatsioonides. Kõrvuti tõeliselega kõik iganes mõeldavad „ajalood“.

Ja geograafiad! On kirjas täpseltavastamata troopikaliste ürgmetsade ja polaarmaade jääkõrvete saladused. Kõik meredel hukkunud ja jäädavalt kaotsi läinud laevapäevikud. Ning samas „geograafiad“, mis ületavad iga fantaasia: õndsate saari palmi- ja leivapuudega keset pakast, mis valitseb taevatahtede vahelises tühjas ruumis.

Meie ei tea enam, kuhu nüüd haarata. Milline osakond sellest raamatukogust peaks teid eriti huvitama? Kas tahate teada, milliseid sensatsioonid toob homme ajaleht? Ka see on kirjas, ei pääse kuhugi! Tahate teada uusimaid klatshe, mis pole veel saanud klatshiva publiku üldvaraks, mida kõrvast kõrva jutustavad üksteisele vähesed saladusepühendatud? Aga palume, mis nad on! Olete tundnud kuvi kumenda ja võimendada Moosese raamatus vastu? Olge lahked, võtke ja lugege.

Lisagem juurde, et selles universaalaramatukogus leiduvad käesolevad readki, paremini ja põhjalikumalt sõnastatud kui siin; lisagem juurde, et seal leiduvad kõik kaotsiläinud käsikirjad, kõik tsensuurikõrvaldatud teosed, kõik mida autorid ise on mäha surunud või pole julgenud ütelda; kõik... aga küllalt! Jäägu kaugemaleitmine sellel mõteteruumi mõõtmata mittekellegimaal siit peale iga lugeja enese asjaks. Oleme paberi kannatlikkust karitarilytanud juba õige õhtrasti.

Kas minult küsitakse nüüd, milleks see mõtetega mängimine? Asjatu? Tehkem siis paar järeldust. Üldiselt ollakse harjunud ütleva (ja mõtlema), et ideede hulk on lõpmatu või isegi veel enam: loendamatu. Meie mõtte-eksperiment näitab vastupidist. Kui üksiku „idee pikkust“ piirata (meie piirasime näit. viiesajaleheküljelise raamatuga), siis meie kirjamärgidega fonetiliselt väljenduvate ideede arv pole sugugi lõpmatu, vaid päris täpsa arvuga piiratud. Suure arvuga jah. Aga lõpliku arvuga. Ja loendatav on keele abil väljenduvate mõtete arv igal juhul. Nii et keelel, meie mõtete-instrumentil, on piir? Ja raamatutegemiselgi? Jah. Aga kus ta on, see piir? Siin on paras juhus näidata, kuidas teoreetiliselt lõplik on praktiliselt niihästi kui lõpmatu.

Pöördugem nimelt hetkeks tagasi meie universaalaramatukogu suuruse juurde. Nägime ju, et isegi sel juhul, kui iga kõite kujutame enesel nõnda väikesena nagu üks aatom, seda universaalaramatukogu pole võimalik mahutada ka kogu universumi suurusest lasti. Ei tea, kui suur vaimus mõõdab tuleks raamatukogu, mis sisaldaks kõik maailmas tegelikult trükitud raamatud? Kas mahtuks vestluskusse? Natuke vähem: kui maailmas tegelikult ilmunud raamatud kõik kokku panna ja selle juures kujutella, et iga raamat on ühe aatomi suurune, siis saabuv raamatukogu poleks palja silmaga veel nähtavgi. Nii et raamatutegemise piir on ikka veel kaugel küllalt.

Ja Kogujale jääb õigus maailma lõpuni: „Palju raamatute tegemise peale ei saa otsa.“

Sigma,

õpilastel tulevikus avanevad üliõpilask. Haigekassa kaudu 20—50% odavamad ravitingimused ja 40% odavamad arstimate hinnad. Üliõpilasmaja kolmandal korral on korda seatud haigekassa arsti kabinet, kus üliõpilastele antakse tasuta arstlikku nõu ja kus ühtlasi toimub ülikooli poolt sunduslikuks tehtud terviselehtede väljaandmine ja vastuvõtmine.

Pärast Üliõpilaskonna Edustuse koosoleku järele avalikuks kuulutamist võeti vastu ülikoolile esitavat 1936./37. aasta eelarve kava 16.000 kr. suuruses. Pärast eelarve vastuvõtmist asuti uue välistoimkonna juhataja valimisele. Välistoimkonna juhatajaks valiti ühel häälrel Heino

Sein (korp. Ugala). Tema valimisega vabanenud tööbüroo juhataja koht täideti Osvald Ben der iga (korp. Harjola).

Üliõpilask. Edustuse koosoleku kinnise osa kohta seletatakse üliõpilask. Juhatuse poolt, et seal on kaalutud Üliõpilask. rahalise loterii peavõiduga ühenduses üleskerkinud küsimusi, millised said praegusele juhatusel alles teatavaks augustikuus. Loterii peavõit on deposiidist välja makstud kohtulikult peavõidu omanikuks tunnistatud M. Olemile. Ühtlasi on selgunud aga ka muid asjaolusid, millistest Üliõpilask. Juhatus kõige lähemal ajal ajakirjandust üksikasjalikumalt informeerib.

lasi viitas ta sellele suurele vastutusele, mis õppival noorsool, samuti ka üliõpilasperel sel alal tulevikus kanda.

Omavahelisele koosolekule järgnes pidulik lõunasöök ja hiljem tutvuti veel Kuusiku katsejaama, samuti ka mõisatööde üksikasjaliku korraldusega.

Selle järele alustati laialisõitu ja liiviklased võisid oma tänavuseltki suvipäevalt kaasa võtta parimaid muljeid.

Ü. S. Concordia suvipäevad.

Ü. S. Concordia suvipäevad peeti tänavu 20. ja 21. juulil Virumaa kenamas kohas —Porkunis. Suvipäevi tuleb rohke osavõtu ja ilusate ilmade tõttu pidada hästi kordaläinuiks.

Suvipäevad algasid kogunemisega laupäeva õhtuks Porkuni lossi, millele järgnes omavaheline õhtusöök ja koosviibimine lossi saalis. Lõbusas meeolus vesteldi ja lauldi kuni hilishommikuni. Järgmisel päeval tutvuneti riigi kurttummade kooliga, kus lahkesti seletusi ja gas koolijuhataja hr. Summer. Mainimisväärt on eeskujulikult korraldatud kooli aed ja park. — Sama päeval enne lõunat prooviti pisut ka kehalisi võimeid. Huvitavaks kujunesid vill!! ja ksv!! vahelised võrkpalli- ja ujumisvõistlused. Seekord olid ksv!! võidukamad.

Peale suvipäevade omavahelise osa oli teine pool suvipäevist mõeldud kohalikule rahvale. Nii siirduti pärast lõunat omnibustel V.-Maarjasse, kus kell 7 liiguti alevikust rongkäigus V.-Maarja Vabadussõjas langenute mälestussamba juurde. Siin S-i poolt korraldatud vabaõhujumalateenistusel jutlustas vill! õp. A. Kobla üle tuhandepäevale rahvahulgale. Samas asetas vill! ins. J. Rosenfeldt pärja concordiate poolt langenute mälestussambale.

Õhtul peeti S-i ksv!! korraldusel V.-Maarja Põllum. Seltsi saalis rahvapidu, kuhu oli kogunenud rahvast rohkesti.

ORGANISATSIOONIDE TÄHTSUS

Üliõpilasselts Liivika suvipäevad Rapla-Kuusikul.

ÜS Liivika pidas oma tänavusi suvipäevi Rapla-Kuusikul 13. ja 14. juulil. Suvipäeval algasid osavõtjate saabumisega Raplase laupäeval, kuhu sõideti Tallinnast, Tartust ja jõgevalt autodel, Pärnust, Valgast ja ka Tallinnast rongiga.

Kõigepealt asuti Kuusiku riigimõisas asuvate riikliku katsejaama põldude ja väljakutega tutvuma. Vastavaid seletusi andis Kuusiku katsejaama juhataja Seltsi vilistlane Nikolai Ruubel. Õhtul oli Kuusiku mõisa kaudis pargis avalik lõkkelu, millest peale liiviklaste võttis osa ka katsejaama- ja mõisapersonaal, samuti ka rohkesti ümbruskonna rahvast. Isamaaliku kõne pidas ksv! Eimar Teppan-Salumaa.

Pühapäeval, 14. juulil peeti kõigepealt omavahelisi kergejõustiku- ja käsipallivõistlusi. Kergejõustikus võisteldi 60 m jooksus, kuulitõukes, kõrgus- ja kaugushüppes, kuna aga käsipallis oli huvipaeluvaks Seltsi Vilistlaskogu ja Seltsi meeskondade vaheline võrkpallis kohtamine. Võistluse ning Vilistlaskogu Juhatuse poolt välja pandud rändauhinna võitis sedapuhku Seltsi meeskond.

Pärast võistlusi toimus omavaheline suvipäeva-koosolek, millest osa võttis vilistlasi ja kaasvõitlejaid kogusummas 70. Nim. koosolekul kõneles Seltsi Vilistlaskogu esimees, Riigi Põlevkivitööstuse direktor insener Märt Raud teemal „Minevikust lähtudes pilk tulevikusihtidele“. Kõneleja puudutas peamiselt neid küsimusi, mis riigi majanduselus väärnähetena peaksid tulema kõrvaldamisele. Õht-

AKADEEMILISI TEATEID

ÜLIKOOLI LÕPETASID:
Mat.-loodusteaduskonnas — Gunnar Kangro ja Jaan Reinert, mõlemad cum laude; loomaarstiteaduskonnas Karl Mägi.

VOISTLUSEKSAMITE TULEMUSED.

Arstiteaduskonna rohuteaduse osakonda ja tehnikateaduskonda sisseas-

tujate võistluseksamite tulemused on selgunud. Vastu võetakse eksamitulemuse paremuse järjekorras esimeses 30, teises 50 eksaminandi, nii et esimeses 5; teises rühmas 4 ei pääse ülikooli. Üldiselt on eksamitulemused kooskõlas keskkooli lõputunnistustega. Väljajääjad on esitanud väga nõrgad tööd eesti keeles ja saanud mitterahuldavad hinnad teises aines.

690 UUT ÜLIÖPILAST.

Uusi üliõpilasi võeti vastu 690, nagu HsM-i poolt oli ette nähtud ning üheski teaduskonnas pole seega enam vaba ruumi.

ISESEISEV TEHNIKATEADUSKOND.

Vastavalt T. Ü. tehnikateaduskonna asutamise määrusele muutus endi-

ne mat.-loodusteaduskonna tehnikaosakond, milline asutati 1. sept. 1934, käesoleva aasta 1. sept. iseseisvaks tehnikateaduskonnaks. Sellesse teaduskonda lähevad üle senised mat.-loodusteaduskonna tehnikaosakonna õppejõud, õppeasutised ja üliõpilased. Dekaan kohuseid täidab senine tehnikaosakonna prodekaan kuni uue teaduskonna enda poolt valitud dekaani ametisse astumiseni.

ÕPPETOOLIDE TÄITMISI.

Õigusteaduskond asub majandusgeograafia professuuri täitmisele, milline professor on loodud dotsentuuri muutmise teel arvates 1. apr. 1936. Täitmisele asumise kinnitas Ülikooli Valitsus 1. okt. s. a.

Tehnikateaduskond on asunud teedehituse professuuri teistkordsele täitmisele arvates 7. sept. s. a. (esimesel korral valitu, ins. Toss ei leidnud Riigivanema poolt kinnitust).

Riigivanema otsusega 26. juunist s. a. on kinnitatud ametisse: dr. jur. h. Jaan Tõnisson ühistegevuse

õppetooli professoriks, I haavakliiniku juhataja dots. U. Karell kirurgia erakorraliseks prof., taimefüsioloogia ja -süstemaatika erakorraline professor dr. phil. nat. T. Lippmaa korraliseks professoriks samale õppetoolile, dr. phil. Alfred Koort filosoofia ja pedagoogika dotsendiks.

Ametiaega pikendati zootehnika katsejaama van. ass. k. t. N. Maasing'il.

Väkeloomakasvatuse kabineti abiassist. kinnitati C. Ruus, mullateaduse ja agrikultuurkeemia kabineti abiassistendiks mag. A. Vilpert.

VABASTATI.

21. juunist s. a. on tsiviilõiguse ja -protsessi korraline professor J. Tjutrumov vanuse piiri kätte jõudmisel loetud lahkunuks ülikooli teenistusest.

Ametist vabastati omal soovil sisehaiguste polikliiniku vanem assistent dr. med. E. Mill ja I haavakliiniku noor. ass. drnd. med. Saks.

Ametist vabastati vaimu- ja närvihaiguste kliiniku van. ass. K. Lellep Riigiteenistuse seaduse § 41 alusel.

LUBA SAKSAKEELSETEKS LOENGUTEKS.

SM on lubanud mgnd. J. Grimm'ile kasutada õppekeelena saksa keelt õppeülesannete täitmisel õiguse filosoofia ajaloo alal 1935 II p. a.

ESINDAJAD UNGARI ÜLIKOOLI JUUBELILE.

Budapesti Peeter Pázmány ülikool pühitseb 25.—29. septembrini oma 300-aastast juubelit. Tartu Ülikooli esindajatena võtavad pidustusist osa sel ajal Budapestis viibivad professorid A. Paldrock ja A. Saareste.

X SELL-I OLÜMPIAAD.

SELL-i X olümpiaad peetakse Riias 28. ja 29. sept. s. a. Eesti üliõpilaskond võtab osa üle 40-ne sportlase kaudu. Muuseas sõidab kaasa ka jalgpallimeeskond. Olümpiaadi puhul korraldab Eesti Üliõpilaskond ekskursiooni Riiga. Osavõtjaid palutakse registreeruda üliõpilaskonna välis-toimkonnas.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Peatoimetaja: V. Pärtelpoeg. Vastutavtoimetaja: Karl Pärl. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: R. Eliaser, H. Tõnisson. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Üliõpilasmaja, Tartu.

**PAGARI-
&
KONDIITRIÄRI**
E d. Univer
TARTUS.
RÜÜTLI tän. 16.
Telef. 10-69

Alati saadaval maitserikkad tordid koogid küpsised kohvisaiad pirukad jne.

Tellimised täidetakse kiirelt ja korralikult

Tartus, Rüütli tän. nr. 16
Telefon 10-69

Eduard Univer

Saavitame

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi

väljaandeid

Põllumehe käsiraamat

seni ilmunud 5 osa, mis moodustavad kokku 1948 lehekülge, 975 joonisega, värvitrukis maaparanduseelplaaniga ja hulga tabelitega.

Põllumehe käsiraamat on suurteos meie põllumajanduslikus kirjanduses.

Päale selle on Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi kirjaastusel ilmunud:

J. Aamisepp: Kauvilja kasvatuse alandatud hind	Kr. 0.40
H. Ottenson: Aiasaaduste alalhoid	" 1.25
Taimekaitse oskussõnu	" 1.25
Sordiarenduse oskussõnu	" 0.25
Aianduse oskussõnu	" 0.25
Koduloomade eksterjöörilisi oskussõnu	" 0.25

„VANEMUISE“ teatri esietendused

septembris ja oktoobris 1935

„MEES MERELT“

August Mälk'i näidend 4 vaatuses avamänguga.
Ed. Tubin'a muusika „Vanemuise“ orkestrilt.
Karl Otto lavastus.
Voldemar Haas'i dekoratsioonid.
Karin Siim-Juuse kostüümid.

„VIKERLASED“

Evald Aav'a ooper 3 v., 6 pildi.
Libretto hr. Loo'lt.
Heino Uuli lavastus.
Ed. Tubin'a muusikalisel juhtimisel.
V. Haas'i dekoratsioonid.
Karin Siim-Juuse kostüümid.
Ida Urbel'i tantsud.

„TAGAHOOVIS“

A. Särevi dramatiseering O. Luts'u samanimelise jutu järele.
Karl Otto juhatusel.
V. Haas'i dekoratsioonid.
K. Siim-Juuse kostüümid.

„PISUHÄND“

Ed. Viide komöödia 3 vaatuses.
J. Pöder'i juhatusel.
A. Lepik'u dekoratsioonid.

„C. R. JAKOBSON“

Mait Metsanurga dramaatiline kroonika 5 pildis epiloogiga.
Ed. Tubin'a muusika.
R. Ratassep'a lavastus.
V. Haas'i dekoratsioonid.
K. Siim-Juuse kostüümid.

„MAA-ALUSED“

Henrik Visnapuu muinasmäng lastele 5 p.
Riho Päts'i muusika, „Vanemuise“ orkester, J. Simm'i juhatusel.
J. Kull'i lavastus.
V. Haas'i dekoratsioonid.
Linda Tralla kostüümid.
Velda Otsus-Arb'i tantsud.

„KOOPARUÜTEL“

A. Hindrey - J. Simm'i laulumäng 4 vaatuses.
Karl Otto lavastus.
J. Simm'i muusikalisel juhtimisel.
J. Urbel'i tantsud.
V. Haas'i dekoratsioonid.

Etenduste algus kell 20 (8 õ.).

Päsetähed: sõnalavastustele 10 sendist 1 kr.; muusikalavastustele 20 sendist 1 kr. 25 s.

Abonement-piletid erisoodustustega.

Lähemalt müürilehtedel ja ajalehis.

CENTRAL

Suurim ja parim helifilm Aafrikast!

Bosambo

Edgar Wallace'i romaani «Sanders jõelt» järele.

Peaosades Paul Robeson, Mina Mae McKinney ja Leslie Banks

See on film, mis vändatud tõeliselt Aafrikas, mistõttu omab suurima väärtuse ja võimaldab võrrelda ehtsuses näha vaba loodust, pärismaalaste kombeid, etu, viha, armastust tantsu, sõdureid jne.

IARGMINE EESKAVA

Selle aasta «UFA» suurim meisteriteos

Amphitryon

(«Jumalad, lohutsevad»)

Peaosades: Willy Fritsch, Käthe Gold, Paul Kemp, Adele Sandrock, Hilde Hildebrandt

Teravmeelne satiir-paroodia! Tujuküllane mäng kreeka jumalatest ja jumalikest kreeklastest.

SCALA

Esmaspäevast, 16. sept. alates.

Kahekordne lõõkfilmide eeskava!

I Esietenduseks Henry Bataille kirjutatud romaani järele filmitud suurfilm saksa keeles

DON JUANI

armuelu

Peaosades: Douglas Fairbanks, Merle Oberon, Benita Hume jt.

Huvitavam, tegevusrohkem ja luksuslikum filmiteos sellest kuulsaks saanud suureseiklejast

II Paul Abrahami lõõkoperett

Havai lill

Peaosades: Martha Eggerth, Berliini riigiooperi tenor Hans Fidesser, Ivan Petrovitš, Ernst Verobes, Hans Junkermann

Võrreldud havai meloodiad! Muusikast, laulust, tantsust ja huumorist särav helioperett!

ILMUSID:

Dr. Edgar Kant

Bevölkerung und Lebensraum Estlands.

VII+268 lk. joonistega, kriiditahvlite ja rikkaliku kaardimaterjaliga. Hind 8 kr., köites 10 kr. Kasutatav majandusgeograafia eksamiteks.

Prof. K. Schlossmann

Kaitsepeetmine rüügete vastu. Vaccinatio. 42 lk. piltide ja kaarditahvlitega. Hind 1 kr. 25 s. Vajalik lastidele ja arstite õitõpilastele.

Dr. Leo Leesment

Excerpta Iuris Romani Roomaõiguslikud tekstid, 82 lk. oktaavformaadis. Hind 75 senti. Vajalik õppevahend rooma õiguse ajaloo eksamiks.

Dr. Edgar Oissar

Die politische Erziehung. 136 lk. Hind 3 kr. 50 senti.

Äsja ilmunud:

Prof. J. Uluots

Grundzüge der Agrargeschichte Estlands.

228 lk. kaardiga. Hind 4 kr., köites 5 kr. 50 senti.

Pudolf Paris

L'Art Estonien. 69 lk. + 60 lk. reproduktsioone kriiditahvleil. Hind 3 kr. 50 senti, köites 5 kr.

Õpperaamatuid, loengute paljundusi ja vajalikke õppeabinõusid ülikoolitööks.

Akadeemiline Kooperatiiv

Tartu, Ülikooli 15

KÕIGE PAREM
KOOSVIIBIMISE KOHT
TARTUS ON

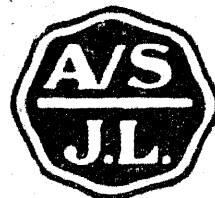
Sinimandria

SUURTURG 13. TELEF. 1-27.

„REGINA“

EAU DE COLOGNE
LÕHNAÕLI
PUUDER
KREEMID
KÜÜNELAKK

on kõrge kvaliteediga!

A/S. Prov. J. Lill
Tartu

Eesti
Kirjastus-ühisus

POSTIMEES

Tartus, Ülikooli tän. 21/23
Tel. 65, 80 ja 14-65

POSTIMEES

79. aastakäik. Kõige vanem ja sisurikkam päevaleht Eestis.
Ilmub 7 korda nädalas.

Kuulutustel „Postimehes“ on suur mõju, sest „Postimehe“ ümber on kujunenud laialdane lugejaskond. Kõige mõjuvam ja loetav. ajaleht Kesk- ja Lõuna-Eestis.

MAAMEES kõige odavam ajaleht maarahvale.
Ilmub 2 korda nädalas.

Postimehe moadsad töökojad

trüükikoda, köitekoda ja tsinkograafia

rahuldavad kõikide tellijate soove töö korraliku ja kiire täitmise ning odavuse poolest.

Töösturitele, ärimeestele ja kõigile teistele töötellijatele vajalikkude kirjaplokkide, aruannete, prospektide, reklaamplakatite jne. kõige soodsam tellimiskoht.

Postimehe

raamatukauplus

TARTUS, SUURTURG 16, TEL. 2-50

Täielik raamatute valik igalt alalt.
Soodus ostukoht igapähele.

Tellimiste vastuvõtmine vene-, saksa- ja ingliskeelsete raamatute peale.

Postimehe Tallinna kontor: Raekoja platsil 9 (vanas vaekojas), tel. 436-11, 436-81.

